

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

(ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ, ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ)

ΚΕΙΜΕΝΟΝ, ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ"
ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΣ Α.Ε.

38 — ΟΔΟΣ ΤΣΩΡΤΣΙΛ — 38

1949

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

Αρ. εισ. 45041

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

(ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ, ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ)

ΚΕΙΜΕΝΟΝ, ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ"
ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΣ Α.Ε.
38 — ΟΔΟΣ ΤΣΩΡΤΣΙΛ — 38
1949

*Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συγγραφέως
καὶ τὴν σφραγῖδα τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἐστίας».*

K. Kouzis

ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος Ἰσοκράτους.

Ο Ἰσοκράτης, υἱὸς τοῦ Θεοδώρου — ἀνδρὸς πλουσιωτάτου, ἔχοντος ἐργοστάσιον αὐλοποιίας —, ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις τῷ 437 π.Χ.: φιλομαθὴς ὃν ἐμαθήτευσε παρὰ τοῖς δονομαστοῖς τότε σοφισταῖς τῷ Προδίκῳ, τῷ Γοργίᾳ καὶ τῷ Τεισίᾳ, ἥκροατο δὲ καὶ τοῦ Σωκράτους.

Ἔλικιωθεὶς, ἐπειδὴ ἀπώλεσε πᾶσαν τὴν ἐκ κληρονομίας περιελθοῦσαν εἰς αὐτὸν πατρικὴν περιουσίαν ἔνεκα τοῦ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους πολέμου τῶν Ἀθηναίων, ἥναγκάσθη πρὸς πορισμὸν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων νὰ γίνῃ **λογογράφος**, ὡς ὁ Λυσίας. Ἀλλὰ ταχέως ἔνεκα τῶν ἀνιῶν, τὰς δοποίας παρέσχεν εἰς αὐτὸν ἢ δρᾶσις αὗτη ὡς συνηγόρου, ἐπεζήτησεν ἄλλο στάδιον οητορικῆς δράσεως. Καὶ δὲν ἀνεμείχθη μὲν εἰς τὰ πολιτικὰ τῆς πατρίδος τούς διὰ τὴν φυσικὴν δειλίαν καὶ τὴν ἀσθένειαν τῆς φωνῆς, ἀλλ’ ὡς διδάσκαλος τῆς οητορικῆς ἥσθιστο διὰ τοῦτο εἶχε πάντα τὰ προσόντα. “Οὐδεν ἥνοιξε οητορικὴν σχολὴν, ἐν τῇ δοποίᾳ ἐδίδασκε θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς τὴν οητορικὴν καὶ ὑπέσχετο νὰ καταστήσῃ τοὺς μαθητάς του δχὶ μόνον οἵτορας, ἀλλὰ καὶ πεπαιδευμένους καὶ ἴκανον νὰ ἔννοοῦν καὶ νὰ πράττουν τὰ δέοντα. Τὸ πρόγραμμά του τοῦτο, ἐπαγωγότατον ὅν, προσείλκυσε πλείστους μαθητάς, οἵτινες ἐπειτα διέπρεψαν ὡς πολιτικοὶ ἀνδρες, ὡς ιστορικοὶ καὶ πρὸ πάντων ὡς οἵτορες. Ἡ μόρφωσις τῶν νέων διήρκει 3-4 ἔτη, ὁ δὲ δι’ αὐτὴν μισθὸς ἦτο 1000 δρ., ὥστε σὺν τῷ χρόνῳ ὁ Ἰσοκράτης ἀπέκτησε μεγάλην περιουσίαν.

Ἄλλὰ τὴν μεγάλην του δόξαν δὲν ὀφείλει ὁ Ἰσοκράτης εἰς τὸ ἔργον του ὡς διδασκάλου τῆς οητορικῆς, ἀλλ’ εἰς τοὺς ἐπιδεικτικοὺς καὶ πολιτικοὺς λόγους, τοὺς δοποίους συνέταξεν δχὶ μόνον διὰ νὰ χρησιμεύσουν ὡς παραδείγματα ἐν τῇ σχολῇ του, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ διαδώσῃ τὰς πολιτικάς του ἰδέας, πρὸ πάντων τὴν περὶ ἔνώσεως ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων πρὸς κοινὸν πόλεμον κατὰ τῶν βαρβάρων.

Μετὰ τὴν μάχην τῆς Χαιρωνείας, τῷ 338, ὁ Ἰσοκράτης λυπηθεὶς μεγάλως διὰ τὴν δλεθρίαν αὐτῆς ἐκβασιν ἀπέθανεν, ὡς λέγεται,

έκουσίως ἔξ ἀστίας. Οἱ Ἀθηναῖοι τιμῶντες τὴν μνήμην τοῦ φήτορος ἔθαψαν αὐτὸν δημοσίᾳ δαπάνῃ καὶ ἐπὶ τοῦ τάφου του ἐπέθηκαν Σειρῆνα ὡς σύμβολον τῆς ἐλκυστικῆς του χάριτος.

2. Λόγοι καὶ ἐπιστολαὶ Ἰσοκράτους.

Λόγοι τοῦ Ἰσοκράτους σώζονται εἴκοσι καὶ εἷς ἐκ τούτων ἔξ μὲν είναι δικανικοί, οἱ δὲ λοιποὶ παραινετικοί, ἐπιδεικτικοί καὶ πολιτικοί. Ἐκτὸς τῶν λόγων σώζονται ἀκόμη καὶ ἑννέα ἐπιστολαὶ τοῦ Ἰσοκράτους πρὸς ἐπιφανῆ πρόσωπα.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

Μαραθίος Νεαρής

1.

ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ

Εἰσαγωγή: Ὁ προκείμενος λόγος, τὸν δποῖον δ Ἰσοκοράτης ἀπέστειλε πρὸς τὸν Δημόνικον, νεαρὸν υἱὸν τοῦ ἐν Κύπρῳ ἀποθανόντος φίλου του Ἰπτονίκου, εἶναι παραινετικός· ἐν αὐτῷ δ ὁρήτωρ ἀπενθύνει πρὸς τὸν Δημόνικον συμβουλὰς καὶ ὀδηγίας περὶ τοῦ τρόπου, κατὰ τὸν δποῖον οὗτος πρέπει νὰ ζῇ. Περιέχει δ' ὁ λόγος οὗτος πλῆθος σοφῶν γνωμῶν χρησίμων εἰς πᾶσαν τάξιν καὶ ἡλικίαν ἀνθρώπων.

Ἐν πολλοῖς μέν, ὃ Δημόνικε, πολὺ διεστώσας εὐδήσομεν τάς τε τῶν σπουδαίων γνώμας καὶ τὰς τῶν φαύλων διανοίας, πολὺ δὲ μεγίστην διαφορὰν εἰλήφασιν ἐν ταῖς πρὸς ἄλλήλους συνηθείαις· οἱ μὲν γὰρ τοὺς φίλους παρόντας μόνον τιμῶσιν, οἱ δὲ καὶ μακρὰν ἀπόντας ἀγαπῶσι, καὶ τὰς μὲν τῶν φαύλων συνηθείας δλίγος χρόνος διέλυσε, τὰς δὲ τῶν σπουδαίων φίλιας οὐδ' ἂν δ πᾶς αἰδὼν ἔξαλείψειν. Ἡγούμενος οὖν πρέπειν τοὺς δρᾶς δρεγομένους καὶ παιδείας ἀντιποιούμένους τῶν σπουδαίων ἄλλὰ μὴ τῶν φαύλων εἶναι μιμητάς, ἀπέσταλκά σοι τόνδε τὸν λόγον δῦρον, τεκμήριον μὲν τῆς πρὸς ὑμᾶς εὔνοίας, σημεῖον δὲ τῆς πρὸς Ἰπτονίκον συνηθείας πρέπει γὰρ τοὺς παῖδας ὥσπερ τῆς οὐσίας οὗτοι καὶ τῆς φιλίας τῆς πατρικῆς κληρονομεῖν.

Ορῶ δὲ καὶ τὴν τύχην ἡμῖν συλλαμβάνουσαν καὶ τὸν πα-³ρόντα καιρὸν συναγωνιζόμενον· σὺ μὲν γὰρ παιδείας ἐπιθυμεῖς, ἔγὼ δὲ παιδεύειν ἄλλους ἐπιχειρῶ, καὶ σοὶ μὲν ἄκμὴ φιλοσοφεῖν, ἔγὼ δὲ τοὺς φιλοσοφοῦντας ἐπανορθῶ. Ὅσοι μὲν οὖν πρὸς τοὺς ἑαυτῶν φίλους τοὺς προτρεπτικοὺς λόγους συγγράφουσι, καλὸν μὲν ἔργον ἐπιχειροῦσιν, οὐ μὴν περὶ γε τὸ κράτιστον τῆς φιλοσοφίας διατρίβουσιν· δσοι δὲ τοῖς νεω-⁴

τέροις εἰσηγοῦνται, μὴ δι' ὅν τὴν δεινότητα τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἀσκήσουσιν, ἀλλ' ὅπως τὰ τῶν τρόπων ἥθη σπουδαῖοι πεφυκέναι δόξουσι, τοσούτῳ μᾶλλον ἔκείνων τοὺς ἀκούοντας ὠφελοῦσιν, δσον οἱ μὲν ἐπὶ λόγον μόνον παρακαλοῦσιν, οἱ δὲ τὸν τρόπον αὐτῶν ἐπανορθοῦσι.

5 Διόπερ ἡμεῖς οὐ παράκλησιν εὑρόντες ἀλλὰ παραίνεσιν γράψαντες μέλλομέν σοι συμβουλεύειν, ὃν χρὴ τοὺς νεωτέρους δρέγεσθαι καὶ τίνων ἔργων ἀπέχεσθαι καὶ ποίοις τισὶν ἀνθρώποις ὄμιλεῖν καὶ πῶς τὸν ἑαυτῶν βίον οἰκονομεῖν. Ὅσοι γὰρ τοῦ βίου ταύτην τὴν ὁδὸν ἐπορεύθησαν, οὗτοι μόνοι τῆς ἀρετῆς ἐφικέσθαι γνησίως ἡδυνήθησαν, ἵς οὐδὲν κτῆμα σεμνότερον οὐδὲ βεβαιότερόν ἐστι.

6 Κάλλος μὲν γὰρ ἡ χρόνος ἀνήλωσεν ἢ νόσος ἐμάρανε, πλοῦτος δὲ κακίας μᾶλλον ἡ καλοκαγαθίας ὑπηρέτης ἐστίν, ἔξουσίαν μὲν τῇ ὁρθυμίᾳ παρασκευάζων, ἐπὶ δὲ τὰς ἡδονὰς τοὺς νέους παρακαλῶν ὁρμῇ δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψε, καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων ἐκόσμησε, ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπεσκότησεν. Ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς κτῆσις οἷς ἀν ἀκιβδήλως ταῖς διανοίαις συναυξηθῆ, μόνη μὲν συγγηράσκει, πλούτου δὲ κρείττων, χρησιμωτέρα δὲ εὐγενείας ἐστί, τὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀδύνατα δυνατὰ καθιστᾶσα, τὰ δὲ τῷ πλήθει φοβερὰ θαρσολέως ὑπομένουσα, καὶ τὸν μὲν ὄκνον ψόγον, τὸν δὲ πόνον ἔπαινον ἥγουμένη. Ράδιον δὲ τοῦτο καταμαθεῖν ἐστιν ἐκ τῶν Ἡρακλέους ἄθλων καὶ τῶν Θησέως ἔργων, οἵ τῶν τρόπων ἀρετὴ τηλικοῦτον εύδοξίας χαρακτῆρα τοῖς ἔργοις ἐπέβαλεν, ὡστε μηδὲ τὸν ἀπαντα χρόνον δύνασθαι λήθην ἐμποιῆσαι τῶν ἔκείνοις περιαγμένων.

9 Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰς τοῦ πατρὸς προαιρέσεις ἀναμνησθεὶς οἰκεῖον καὶ καλὸν ἔξεις παράδειγμα τῶν ὑπὲρ ἐμοῦ σοι λεγομένων. Οὐ γὰρ ὀλιγωρῶν τῆς ἀρετῆς οὐδὲ ὁρθυμῶν διετέλεσε τὸν βίον, ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα τοῖς πόνοις ἐγύμναξε, τῇ 10 δὲ ψυχῇ τοὺς κινδύνους ὑπέμενεν. Οὐδὲ τὸν πλοῦτον παρα-

καίρως ἥγάπα, ἀλλ ἀπέλαυνε μὲν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὡς θνητός, ἐπεμελεῖτο δὲ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἀθάνατος. Οὐδὲ ταπεινῶς διώκει τὸν αὐτοῦ βίον, ἀλλὰ φιλόκαλος ἦν καὶ μεγαλοπρεπὴς καὶ τοῖς φίλοις κοινός, καὶ μᾶλλον ἐθαύμαζε τοὺς περὶ αὐτὸν σπουδάζοντας ἢ τοὺς γένει προσήκοντας ἥγεῖτο γὰρ εἶναι πρὸς ἔταιρείαν πολλῷ κρείττω φύσιν νόμου καὶ τρόπου γένους καὶ προαίρεσιν ἀνάγκης.

Ἐπιλίποι δ ἄν ήμᾶς ὁ πᾶς χρόνος, εἰ πάσας τὰς ἔκεινου πράξεις καταριθμησαίμεθα. Ἀλλὰ τὸ μὲν ἀκριβὲς αὐτῶν ἐν ἑτέροις καιροῖς δηλώσομεν, δεῖγμα δὲ τῆς Ἰππονίκου φύσεως νῦν ἔξενηνόχαμεν, πρὸς δν δεῖ ζῆν σ' ὥσπερ πρὸς παράδειγμα, νόμον μὲν τὸν ἔκεινου τρόπον ἥγησάμενον, μιμητὴν δὲ καὶ ζηλωτὴν τῆς πατρῷας ἀρετῆς γιγνόμενον¹¹ αἰσχρὸν γὰρ τοὺς μὲν γραφεῖς ἀπεικάζειν τὰ καλὰ τῶν ζώων, τοὺς δὲ παῖδας μὴ μιμεῖσθαι τοὺς σπουδαίους τῶν γονέων. Ήγοῦ δὲ μηδενὶ τῶν ἀθλητῶν οὕτω προσήκειν ἐπὶ τοὺς ἀνταγωνιστὰς ἀσκεῖν, ὃς σοὶ σκοπεῖν, δπως ἐνάμιλλος γενήσει τοῖς τοῦ πατρὸς ἐπιτηδεύμασιν. Οὕτω δὲ τὴν γνώμην οὐ δυνατὸν διατεθῆναι τὸν μὴ πολλῶν καὶ καλῶν ἀκουσμάτων πεπληρωμένον· τὰ μὲν γὰρ σώματα τοῖς συμμέτροις πόνοις, ἥ δὲ ψυχὴ τοῖς σπουδαίοις λόγοις αὔξεσθαι πέφυκε. Διόπερ ἐγώ σοι πειράσομαι συντόμως ὑποθέσθαι, δι ὃν ἄν μοι δοκεῖς ἐπιτηδευμάτων πλεῖστον πρὸς ἀρετὴν ἐπιδοῦναι καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀπασιν ἀνθρώποις εὐδοκιμῆσαι.

Πρῶτον μὲν οὖν εὔσεβει τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς μὴ μόνον θύων ἀλλὰ καὶ τοῖς δρκοῖς ἐμμένων¹² ἔκεινο μὲν γὰρ τῆς τῶν χρημάτων εὐπορίας σημεῖον, τοῦτο δὲ τῆς τῶν τρόπων καλοκαγαθίας τεκμήριον. Τίμα τὸ δαιμόνιον δεὶ μέν, μάλιστα δὲ μετὰ τῆς πόλεως οὕτω γὰρ δόξεις ἄμα τε τοῖς θεοῖς θύειν καὶ τοῖς νόμοις ἐμμένειν. Τοιοῦτος γίγνου περὶ τοὺς γονεῖς, οἵους ἄν εὔξαιτο περὶ σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς σεαυτοῦ παῖδας.¹³ Ἄσκει τῶν περὶ τὸ σῶμα γυμνασίων μὴ τὰ πρὸς τὴν ὁώμην ἀλλὰ τὰ

πρόδει τὴν ὑγίειαν· τούτου δὲ ἐπιτύχοις, εἰ λήγοις τῶν πόνων
ἔστι πονεῖν δυνάμενος.

15 Μήτε γέλωτα προπετῆ στέργε μήτε λόγον μετὰ θράσους
ἀποδέχου τὸ μὲν γὰρ ἀνόητον, τὸ δὲ μανικόν. "Α ποιεῖν
αἰσχρόν, ταῦτα νόμιζε μηδὲ λέγειν εἶναι καλόν. "Εθιζε σεαυ-
τὸν εἶναι μὴ σκυθρωπὸν ἀλλὰ σύννουν δι' ἔκεινο μὲν γὰρ αὐ-
θάδης, διὰ δὲ τοῦτο φρόνιμος εἶναι δόξεις. Ἡγοῦ μάλιστα
σεαυτῷ πρέπειν αἰσχύνην, δικαιοσύνην, σωφροσύνην· τούτοις
16 γὰρ ἄπασι δοκεῖ κοσμεῖσθαι τὸ τῶν νεωτέρων ἥθος. Μηδέ-
ποτε μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσας ἔλπιζε λήσειν· καὶ γὰρ ἀν τοὺς
ἄλλους λάθης, σεαυτῷ σύννειδήσεις. Τοὺς μὲν θεοὺς φοβοῦ,
τοὺς δὲ γονεῖς τίμα, τοὺς δὲ φίλους αἰσχύνουν, τοῖς δὲ νόμοις
πείθουν. Τὰς ἡδονὰς θήρευε τὰς μετὰ δόξης· τέρψις γὰρ σὺν
τῷ καλῷ μὲν ἀριστον, ἀνευ δὲ τούτου κάκιστον.

17 Εὐλαβοῦ τὰς διαβολάς, καν ψευδεῖς ὁσιν· οἱ γὰρ πολλοὶ
τὴν μὲν ἀλήθειαν ἀγνοοῦσι, πρὸς δὲ τὴν δόξαν ἀποβλέπουσιν.
"Απαντα δόκει ποιεῖν ὡς μηδένα λήσων· καὶ γὰρ ἀν παραυ-
τίκα κρύψῃς, ὕστερον ὀφθήσει. Μάλιστα δὲ ἀν εὔδοκιμοίης,
εἰ φαίνοι ταῦτα μὴ πράττων, ἀ τοῖς ἄλλοις ἀν πράττουσιν
ἐπιτιμώης.

18 "Ἐὰν δὲς φιλομαθής, ἔσει πολυμαθής. "Α μὲν ἐπίστασαι,
ταῦτα διαφύλαττε ταῖς μελέταις, ἀ δὲ μὴ μεμάθηκας, προσ-
λάμβανε ταῖς ἐπιστήμαις· δόμοίως γὰρ αἰσχρὸν ἀκούσαντα χρή-
σιμον λόγον μὴ μαθεῖν καὶ διδόμενόν τι ἀγαθὸν παρὰ τῶν
φίλων μὴ λαβεῖν. Κατανάλισκε τὴν ἐν τῷ βίῳ σχολὴν εἰς τὴν
τῶν λόγων φιλοκοΐαν· οὕτω γὰρ τὰ τοῖς ἄλλοις χαλεπῶς εύ-
19 ρημένα συμβήσεται σοι ὁρδίως μανθάνειν. Ἡγοῦ τῶν ἀκου-
σμάτων πολλὰ πολλῶν εἶναι χρημάτων κρείττω τὰ μὲν γὰρ
ταχέως ἀπολείπει, τὰ δὲ πάντα τὸν χρόνον παραμένει· σοφία
γὰρ μόνον τῶν κτημάτων ἀθάνατον. Μὴ κατόκνει μακρὰν
ὅδὸν πορεύεσθαι πρὸς τοὺς διδάσκειν τι χρήσιμον ἐπαγγελλο-
μένους· αἰσχρὸν γὰρ τοὺς μὲν ἐμπόρους τηλικαῦτα πελάγη
διαπερᾶν ἔνεκα τοῦ πλείω ποιῆσαι τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν,

τοὺς δὲ νεωτέρους μηδὲ τὰς κατὰ γῆν πορείας ὑπομένειν ἐπὶ τῷ βελτίῳ καταστῆσαι τὴν αὐτῶν διάνοιαν.

— Τῷ μὲν τρόπῳ γίγνου φιλοπροσήγορος, τῷ λόγῳ δ' εὐ-
προσήγορος. "Εστι δὲ φιλοπροσηγορίας μὲν τὸ προσφωνεῖν τοὺς ἀπαντῶντας, εὐπροσηγορίας δὲ τὸ τοῖς λόγοις αὐτοῖς οἰκείως ἔντυγχάνειν. Ἡδέως μὲν ἔχε πρὸς ἀπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις· οὕτω γὰρ τοῖς μὲν οὐκ ἀπεχθήσει, τοῖς δὲ φίλοις γενήσει. Τὰς ἐντεύξεις μὴ ποιοῦ πυκνὰς τοῖς αὐτοῖς, μηδὲ μακρὰς περὶ τῶν αὐτῶν πλησμονὴ γὰρ ἀπάντων.

Γύμναζε σεαυτὸν πόνοις ἔκουσίοις, δπως ἀν δύνῃ καὶ τοὺς 21 ἄκουσίοις ὑπομένειν. "Υφ" δν κρατεῖσθαι τὴν ψυχὴν αἰσχρόν, τούτων ἐγκράτειαν ἀσκει πάντων, κέρδους, δργῆς, ἡδονῆς, λύπης. "Εσει δὲ τοιοῦτος, ἐὰν κέρδη μὲν είναι νομίζῃς, δι' ὃν εὐδοκιμήσεις, ἀλλὰ μὴ δι' ὃν εὐπροσήσεις, τῇ δ' ὀργῇ παρα- πλησίως ἔχῃς πρὸς τοὺς ἀμαρτάνοντας, ὥσπερ ἀν πρὸς ἑαυτὸν ἀμαρτάνοντα καὶ τοὺς ἄλλους ἔχειν ἀξιώσειας, ἐν δὲ τοῖς τερ- πνοῖς, ἐὰν αἰσχρὸν ὑπολάβῃς τῶν μὲν οἰκετῶν ἀρχειν, ταῖς δ' ἡδοναῖς δουλεύειν, ἐν δὲ τοῖς πονηροῖς, ἐὰν τὰς τῶν ἄλλων ἀτυχίας ἐπιβλέπῃς καὶ σεαυτὸν ὡς ἀνθρωπος ὃν ὑπομι- μνήσκῃς.

Μᾶλλον τήρει τὰς τῶν λόγων ἢ τὰς τῶν χρημάτων παρα- 22 κατατήκας· δεῖ γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς ἀνδράς τρόπον ὁρκου πι- στότερον φαίνεσθαι παρεχομένους. Προσήκειν ἡγοῦ τοῖς πο- νηροῖς ἀπιστεῖν, ὥσπερ τοῖς χρηστοῖς πιστεύειν. Περὶ τῶν ἀπορρήτων μηδενὶ λέγε, πλὴν ἐὰν διοίως συμφέρῃ τὰς πρά- ξεις σιωπᾶσθαι σοὶ τε τῷ λέγοντι κάκείνοις τοῖς ἀκούουσιν. "Ορκον ἐπακτὸν προσδέχου διὰ δύο προφάσεις, ἢ σεαυτὸν 23 αἰτίας αἰσχρᾶς ἀπολύων, ἢ φίλους ἐκ μεγάλων κινδύνων δια- σώζων. "Ενεκα δὲ χρημάτων μηδένα θεῶν διόσης, μηδὲ ἀν εὐορκεῖν μέλλῃς· δόξεις γὰρ τοῖς μὲν ἐπιορκεῖν, τοῖς δὲ φιλο- χρημάτως ἔχειν.

Μηδένα φίλον ποιοῦ, πρὶν ἀν ἔξετάσης, πῶς κέχορηται τοῖς 24 πρότερον φίλοις· ἔλπιζε γὰρ αὐτὸν καὶ περὶ σὲ γενήσεσθαι

τοιοῦτον, οἷος καὶ περὶ ἐκείνους γέγονε. Βραδέως μὲν φίλος γίγνου, γενόμενος δὲ πειρῶ διαμένειν. Ὁμοίως γὰρ αἰσχρὸν μηδένα φίλον ἔχειν καὶ πολλοὺς ἑταίρους μεταλλάττειν. Μήτε μετὰ βλάβης πειρῶ τῶν φίλων μήτ' ἀπειρος εἶναι τῶν ἑταίρων θέλει. Τοῦτο δὲ ποιήσεις, ἐὰν μὴ δεόμενος τὸ δεῖσθαι 25 προσποιῆ. Περὶ τῶν ὁητῶν ὡς ἀπορρήτων ἀνακοινοῦ· μὴ τυχῶν μὲν γὰρ οὐδὲν βλαβήσει, τυχῶν δὲ μᾶλλον αὐτῶν τὸν τρόπον ἐπιστήσει. Δοκίμαζε τοὺς φίλους ἐκ τε τῆς περὶ τὸν βίον ἀτυχίας καὶ τῆς ἐν τοῖς κινδύνοις κοινωνίας· τὸ μὲν γὰρ χρυσίον ἐν τῷ πυρὶ βασανίζομεν, τοὺς δὲ φίλους ἐν ταῖς ἀτυχίαις διαγιγνώσκομεν. Οὕτως ἀριστα χρήσει τοῖς φίλοις, ἐὰν μὴ προσμένῃς τὰς παρ' ἐκείνων δεήσεις, ἀλλ' αὐτεπάγγελτος αὐτοῖς ἐν τοῖς καιροῖς βοηθῆς.

26 Ὁμοίως αἰσχρὸν εἶναι νόμιμες τῶν ἔχθρῶν νικᾶσθαι ταῖς κακοποιίαις καὶ τῶν φίλων ἡττᾶσθαι ταῖς εὐεργεσίαις. Ἀποδέχου τῶν ἑταίρων μὴ μόνον τοὺς ἐπὶ τοῖς κακοῖς δυσχεραίνοντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς μὴ φθονοῦντας· πολλοὶ γὰρ ἀτυχοῦσι μὲν συνάχθονται, καλῶς δὲ πράττουσι φθονοῦσι. Τῶν ἀπόντων φίλων μέμνησο πρὸς τοὺς παρόντας, ἵνα δοκῆς μηδὲ τούτων ἀπόντων δλιγωρεῖν.

27 Εἰναι βούλου τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα φιλόκαλος, ἀλλὰ μὴ καλλωπιστής. Ἐστι δὲ φιλοκάλου μὲν τὸ μεγαλοπρεπές, καλλωπιστοῦ δὲ τὸ περίεργον. Ἄγαπα τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν μὴ τὴν ὑπερβάλλουσαν κτῆσιν ἀλλὰ τὴν μετρίαν ἀπόλαυσιν. Καταφρόνει τῶν περὶ τὸν πλοῦτον σπουδαζόντων μέν, χρῆσθαι δὲ τοῖς ὑπάρχουσι μὴ δυναμένων παραπλήσιον γὰρ οἱ τοιοῦτοι πάσχουσιν, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἵππον κτήσαιτο καλὸν 28 κακῶς ἵππεύειν ἐπιστάμενος. Πειρῶ τὸν πλοῦτον χρήματα, καὶ κτήματα κατασκευάζειν ἔστι δὲ χρήματα μὲν τοῖς ἀπολαύειν ἐπισταμένοις, κτήματα δὲ τοῖς κτᾶσθαι δυναμένοις. Τίμα τὴν ὑπάρχουσαν οὖσίαν δυοῖν ἔνεκεν, τοῦ τε ζημίαν μεγάλην ἔκτισαι δύνασθαι καὶ τοῦ φίλω φ σπουδαίῳ δυστυ-

χοῦντι βοηθῆσαι πρὸς δὲ τὸν ἄλλον βίον μηδὲν ὑπερβαλλόντως ἀλλὰ μετρίως αὐτὴν ἀγάπα.

Στέργε μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βελτίω. Μηδενὶ συμφορὰν ὁνειδίσῃς κοινὴ γὰρ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον. Τοὺς ἀγαθοὺς εὖ ποίει καλὸς γὰρ θησαυρὸς παρ' ἀνδρὶ σπουδαῖφ χάρις ὅφειλομένη. Κακοὺς εὖ ποῶν δμοια πείσει τοῖς τὰς ἀλλοτρίας κύνας σιτίζουσιν ἐκεῖναί τε γὰρ τοὺς διδόντας ὕσπερ τοὺς τυχόντας ὑλακτοῦσιν οἴ τε κακοὶ τοὺς ὀφελοῦντας ὕσπερ τοὺς βλάπτοντας ἀδικοῦσιν.

Μίσει τοὺς κολακεύοντας ὕσπερ τοὺς ἔξαπατῶντας· ἀμφότεροι γὰρ πιστευθέντες τοὺς πιστεύσαντας ἀδικοῦσιν. Ἐὰν ἀποδέχῃ τῶν φίλων τοὺς πρὸς τὸ φαυλότατον χαριζομένους, οὐχ ἔξεις ἐν τῷ βίῳ τοὺς πρὸς τὸ βέλτιστον ἀπεχθανομένους. Γίγνου πρὸς τοὺς πλησιάζοντας ὅμιλητικὸς ἀλλὰ μὴ σεμνός· τὸν μὲν γὰρ τῶν ὑπεροπτικῶν ὅγκον μόλις ἄν οἱ δοῦλοι καρτερήσειαν, τὸν δὲ τῶν ὅμιλητικῶν τρόπον ἀπαντες ήδεως ὑποφέρουσιν. Ὁμιλητικὸς δ' ἔσει μὴ δύσερις ὃν μηδὲ δυσάρεστος μηδὲ πρὸς πάντα φιλόνικος, μηδὲ πρὸς τὰς τῶν πλησιάζοντων ὁργὰς τραχέως ἀπαντῶν, μηδ' ἄν ἀδίκως ὁργιζόμενοι τυγχάνωσιν, ἀλλὰ θυμουμένοις μὲν αὐτοῖς εἰκαν, πεπαυμένοις δὲ τῆς ὁργῆς ἐπιπλήττων· μηδὲ παρὰ τὰ γελοῖα σπουδάζων, μηδὲ παρὰ τὰ σπουδαῖα τοῖς γελοίοις χαίρων· τὸ γὰρ ἄκαιρον πανταχοῦ λυπηρόν· μηδὲ τὰς χάριτας ἀχαρίστως χαριζόμενος, δπερ πάσχουσιν οἱ πολλοί, ποιοῦντες μὲν εὖ, ἀηδῶς δὲ τοῖς φίλοις ὑπουργοῦντες· μηδὲ φιλαίτιος ὃν, βαρὺ γάρ, μηδὲ φιλεπιτιμητής, παροξυντικὸν γάρ.

Μάλιστα μὲν εὐλαβοῦ τὰς ἐν τοῖς πότοις συνουσίας· ἐὰν δὲ ποτέ σοι συμπέσῃ καιρός, ἔξανίστασο πρὸ μέθης. Ὅταν γὰρ ὁ νοῦς ὑπὸ οἴνου διαφθαρῷ, ταῦτὰ πάσχει τοῖς ἀρμασι τοῖς τοὺς ἥνιοχους ἀποβαλοῦσιν· ἐκεῖνά τε γὰρ ἀτάκτως φέρεται διαμαρτόντα τῶν εὐθυνόντων ἢ τε ψυχὴ πολλὰ σφάλλεται διαφθαρείσης τῆς διανοίας. Ἀθάνατα μὲν φρόνει τῷ μεγαλόψυχος εἶναι, θνητὰ δὲ τῷ συμμέτρως τῶν ὑπαρχόντων

33 ἀπολαύειν. Ἡγοῦ τὴν παιδείαν τοσούτῳ μεῖζον ἀγαθὸν εἶναι τῆς ἀπαιδεύσιας, ὅσῳ τὰ μὲν ἄλλα μοχθηρὰ πάντες κερδαίνοντες πράττουσιν, αὕτη δὲ μόνη καὶ προσεξημιώσε τοὺς ἔχοντας πολλάκις γὰρ ὃν τοῖς λόγοις ἐλύπησαν τούτῳ τοῖς ἔργοις τὴν τιμωρίαν ἔδοσαν. Οὓς ἂν βούλῃ ποιήσασθαι φίλους, ἀγαθόν τι λέγε περὶ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀπαγγελοῦντας· ἀρχὴ γὰρ φιλίας μὲν ἔπαινος, ἔχθρας δὲ ψόγος.

34 Βουλευόμενος παραδείγματα ποιοῦ τὰ παρεληλυθότα τῶν μελλόντων τὸ γὰρ ἀφανὲς ἐκ τοῦ φανεροῦ ταχίστην ἔχει τὴν διάγνωσιν. Βουλεύου μὲν βραδέως, ἐπιτέλει δὲ ταχέως τὰ δόξαντα. Ἡγοῦ κράτιστον εἶναι παρὰ μὲν τῶν θεῶν εὔτυχίαν, παρὰ δ' ἡμῶν αὐτῶν εὑβουλίαν. Περὶ ὃν ἀν αἰσχύνη παρεργιάσασθαι, βούλῃ δέ τισι τῶν φίλων ἀνακοινώσασθαι, χρῶ τοῖς λόγοις ὡς περὶ ἀλλοτρίου τοῦ πράγματος· οὕτω γὰρ τὴν ἔκεινων τε διάνοιαν αἰσθήσει καὶ σεαυτὸν οὐ καταφανῇ ποιησεις. "Οταν ὑπὲρ τῶν σεαυτοῦ μέλλῃς τινὶ συμβούλῳ χρῆσθαι, σκόπει πρῶτον πῶς τὰ ἑαυτοῦ διφέρειν· δ γὰρ κακῶς διανοη-
35 θεὶς περὶ τῶν οἰκείων οὐδέποτε καλῶς βουλεύσεται περὶ τῶν ἀλλοτρίων. Οὕτω δ' ἀν μάλιστα βουλεύεσθαι παροξυνθείης, εἰ τὰς συμφορὰς τὰς ἐκ τῆς ἀβουλίας ἐπιβλέψεις· καὶ γὰρ τῆς ὑγιείας πλείστην ἐπιμέλειαν ἔχομεν, ὅταν τὰς λύπας τὰς ἐκ τῆς ἀρρωστίας ἀναμνησθῶμεν.

36 Μιμοῦ τὰ τῶν βασιλέων ἥθη καὶ δίωκε τὰ ἔκεινων ἐπιτηδεύματα· δόξεις γάρ αὐτοὺς ἀποδέχεσθαι καὶ ζηλοῦν, ὃστε σοι συμβήσεται παρά τε τῷ πλήθει μᾶλλον εὐδοκιμεῖν καὶ τὴν παρ' ἔκεινων εὔνοιαν βεβαιοτέραν ἔχειν. Πείθου μὲν καὶ τοῖς νόμοις τοῖς ὑπὸ τῶν βασιλέων κειμένοις, ίσχυρότατον μέντοι νόμον ἥγοῦ τὸν ἔκεινων τρόπον. "Ωσπερ γὰρ τὸν ἐν δημοκρατίᾳ πολιτευόμενον τὸ πλῆθος δεῖ θεραπεύειν, οὕτω καὶ τὸν ἐν μοναρχίᾳ κατοικοῦντα τὸν βασιλέα προσήκει θαυμά-
37 ζειν. Εἰς ἀρχὴν κατασταθεὶς μηδενὶ χρῶ πονηρῷ πρὸς τὰς διοικήσεις· ὃν γὰρ ἀν ἔκεινος ἀμάρτῃ, σοὶ τὰς αἰτίας ἀναθήσουσιν. Ἐκ τῶν κοινῶν ἐπιμελειῶν ἀπαλλάττου μὴ πλουσιώτερος ἀλλ' ἐνδοξότερος· πολλῶν γὰρ χρημάτων κρείττων ὁ

παρὰ τοῦ πλήθους ἔπαινος. Μηδενὶ πονηρῷ πράγματι μήτε παρίστασο μήτε συνηγόρει· δόξεις γὰρ καὶ αὐτὸς τοιαῦτα πράττειν, οἴλα περ ἀν τοῖς ἄλλοις πράττουσι βοηθῆς.

Παρασκεύαζε σεαυτὸν πλεονεκτεῖν μὲν δύνασθαι, ἀνέχουν δὲ τὸ ἵσον ἔχων, ἵνα δοκῆς δρέγεσθαι τῆς δικαιοσύνης μὴ δι· ἀσθένειαν ἀλλὰ δι· ἐπιείκειαν. Μᾶλλον ἀποδέχουν δικαίαν πενίαν ἢ πλοῦτον ἄδικον· τοσούτῳ γὰρ κρείττων δικαιοσύνη χρημάτων, δσφ τὰ μὲν ζῶντας μόνον ὠφελεῖ, τὰ δὲ καὶ τελευτήσασι δόξαν παρασκευάζει, κάκείνων μὲν τοῖς φαύλοις μέτεστι, τούτου δὲ τοῖς μοχθηροῖς ἀδύνατον μεταλαβεῖν. Μηδένα ζήλου τῶν ἐξ ἀδικίας κερδαινόντων, ἀλλὰ μᾶλλον ἀποδέχουν τοὺς μετὰ δικαιοσύνης ζημιωθέντας· οἱ γὰρ δίκαιοι τῶν ἀδίκων εἰ μηδὲν ἄλλο πλεονεκτοῦσιν, ἀλλ᾽ οὗν ἐλπίσι γε σπουδαίας ὑπερέχουσιν.

Πάντων μὲν ἐπιμελοῦ τῶν περὶ τὸν βίον, μάλιστα δὲ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν ἄσκει μέγιστον γὰρ ἐν ἐλαχίστῳ νοῦς ἀγαθὸς ἐν ἀνθρώπου σώματι. Πειρῶ τῷ μὲν σώματι εἶναι φιλόπονος, τῇ δὲ ψυχῇ φιλόσοφος, ἵνα τῷ μὲν ἐπιτελεῖν δύνῃ τὰ δόξαντα, τῇ δὲ προορᾶν ἐπίστη τὰ συμφέροντα. Πᾶν δ τι ἀν μέλλης ἔρειν, πρότερον ἐπισκόπει τῇ γνώμῃ πολλοῖς γὰρ ἡ γλωττα προτρέχει τῆς διανοίας. Δύο ποιοῦ καιροὺς τοῦ λέγειν, ἡ περὶ ὅν οἰσθα σαφῶς, ἡ περὶ ὅν ἀναγκαῖον εἰπεῖν. Ἐν τούτοις γὰρ μόνοις δὲ λόγος τῆς σιγῆς κρείττων, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἄμεινον σιγᾶν ἢ λέγειν.

Νόμιζε μηδὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον· οὕτω γὰρ εὐτυχῶν ἔσει περιχαρής οὔτε δυστυχῶν περίλυπος. Χαῖρε μὲν ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι τῶν ἀγαθῶν, λυποῦ δὲ μετρίως ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις τῶν κακῶν, γίγνουν δὲ τοῖς ἄλλοις μηδὲν ἐτέροις ὃν κατάδηλος· ἀτοπὸν γὰρ τὴν μὲν οὐσίαν ἐν ταῖς οἰκίαις ἀποκρύπτειν, τὴν δὲ διάνοιαν φανερὰν ἔχοντα περιπατεῖν. Μᾶλλον εὐλαβοῦ ψόγον ἢ κίνδυνον· δεῖ γὰρ εἶναι φοβερὰν τοῖς μὲν φαύλοις τὴν τοῦ βίου τελευτήν, τοῖς δὲ σπουδαίοις τὴν ἐν τῷ ζῆν ἀδοξίαν. Μάλιστα μὲν πειρῶ ζῆν κατὰ

τὴν ἀσφάλειαν· ἐὰν δὲ ποτέ σοι συμβῇ κινδυνεύειν, ζήτει τὴν ἐκ τοῦ πολέμου σωτηρίαν μετὰ καλῆς δόξης, ἀλλὰ μὴ μετ' αἰσχρᾶς φήμης· τὸ μὲν γὰρ τελευτῆσαι πάντων ἡ πεπρωμένη κατέκρινε, τὸ δὲ καλῶς ἀποθανεῖν ἴδιον τοῖς σπουδαίοις ἡ φύσις ἀπένειμεν.

44 Καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ πολλὰ τῶν εἰρημένων οὐ πρέπει σοι πρὸς τὴν νῦν παροῦσαν ἥλικίαν· οὐδὲ γὰρ ἐμὲ τοῦτο διέλαθεν· ἀλλὰ προειλόμην διὰ τῆς αὐτῆς πραγματείας ἂμα τοῦ τε παρόντος βίου συμβουλίαν ἔξενεγκεῖν καὶ τοῦ μέλλοντος χρόνου παράγγελμα καταλιπεῖν. Τὴν μὲν γὰρ τούτων χρείαν ὁρδίως εἰδήσεις, τὸν δὲ μετ' εύνοίας συμβουλεύοντα χαλεπῶς εὔρησεις. "Οπως οὖν μὴ παρ' ἐτέρους τὰ λοιπὰ ζητῆς, ἀλλ' ἐντεῦθεν ὅσπερ ἐκ ταμείου προσφέρῃς, φήμην δεῖν μηδὲν παραλιπεῖν ὃν ἔχω σοι συμβουλεύειν.

45 Πολλὴν δ' ἂν τοῖς θεοῖς χάριν σχοίην, εἰ μὴ διαμάρτοιμι τῆς δόξης ἵς ἔχων περὶ σοῦ τυγχάνω. Τῶν μὲν γὰρ ἄλλων τοὺς πλείστους εὔρησομεν, ὕσπερ τῶν σιτίων τοῖς ἥδιστοις μᾶλλον ἢ τοῖς ὑγιεινοτάτοις χαίροντας, οὕτω καὶ τῶν φίλων τοῖς συνεξαμαρτάνουσι πλησιάζοντας ἀλλ' οὐ τοῖς νουθετοῦσι. Σὲ δὲ νομίζω τούναντίον τούτων ἐγνωκέναι, τεκμηρίω χρώμενος τῇ περὶ τὴν ἄλλην παιδείαν φιλοπονίᾳ· τὸν γὰρ αὐτῷ τὰ βέλτιστα πράττειν ἐπιτάττοντα, τοῦτον εἰκός καὶ τῶν ἄλλων τοὺς ἐπὶ τὴν ἀρετὴν παρακαλοῦντας ἀποδέχεσθαι.

46 Μάλιστα δ' ἂν παροξυνθείης ὀρέγεσθαι τῶν καλῶν ἔργων, εἰ καταμάθοις δτι καὶ τὰς ἡδονὰς ἐκ τούτων μάλιστα γνησίως ἔχομεν. Ἐν μὲν γὰρ τῷ ὁρθούμενην καὶ τὰς πλησιονὰς ἀγαπᾶν εὔθυνς αἱ λῦπαι ταῖς ἡδοναῖς παραπεπήγασι, τὸ δὲ περὶ τὴν ἀρετὴν φιλοπονεῖν καὶ σωφρόνως τὸν αὐτοῦ βίον οἰκονομεῖν 47 ἀεὶ τὰς τέρψεις εἰλικρινεῖς καὶ βεβαιοτέρας ἀποδίδωσι· κάκει μὲν πρότερον ἡσθέντες ὑστερον ἐλυπήθημεν, ἐνταῦθα δὲ μετὰ τὰς λύπας τὰς ἡδονὰς ἔχομεν. Ἐν πᾶσι δὲ τοῖς ἔργοις οὐχ οὕτω τῆς ἀρχῆς μνημονεύομεν, ὡς τῆς τελευτῆς αἰσθησιν λαμβάνομεν· τὰ γὰρ πλεῖστα τῶν περὶ τὸν βίον οὐ δι' αὐτὰ τὰ

πράγματα ποιοῦμεν, ἀλλὰ τῶν ἀποβαινόντων ἔνεκεν διαπονοῦμεν.

Ἐνθυμοῦ δ' ὅτι τοῖς μὲν φαύλοις ἐνδέχεται τὰ τυχόντα 48 πράττειν· εὐθὺς γὰρ τοῦ βίου τοιαύτην πεποίηνται τὴν ὑπόθεσιν· τοῖς δὲ σπουδαίοις οὐχ οἶόν τε τῆς ἀρετῆς ἀμελεῖν διὰ τὸ πολλοὺς ἔχειν τοὺς ἐπιπλήττοντας. Πάντες γὰρ μισοῦσιν οὐχ οὕτω τοὺς ἔξαμαρτάνοντας ὡς τοὺς ἐπιεικεῖς μὲν φάσκοντας εἶναι, μηδὲν δὲ τῶν τυχόντων διαφέροντας, εἰκότως· δπου 49 γὰρ τοὺς τῷ λόγῳ μόνον ψευδομένους ἀποδοκιμάζομεν, ἢ πού γε τοὺς τῷ βίῳ παντὶ ἐλαττούμενους οὐ φαύλους εἶναι φήσομεν; Δικαίως δ' ἂν τοὺς τοιούτους ὑπολάβοιμεν μὴ μόνον εἰς αὐτοὺς ἀμαρτάνειν ἀλλὰ καὶ τῆς τύχης εἶναι προδότας· ἢ μὲν γὰρ αὐτοῖς χρήματα καὶ δόξαν καὶ φίλους ἔνεχείρισεν, οἱ δὲ σφᾶς αὐτοὺς ἀναξίους τῆς ὑπαρχούσης εὑδαιμονίας κατέστησαν.

Εἰ δὲ δεῖ θνητὸν ὄντα τῆς τῶν θεῶν στοχάσασθαι δια- 50 νοίας, ἥγοῦμαι κάκείνους ἐπὶ τοῖς οἰκειοτάτοις μάλιστα δηλῶσαι, πῶς ἔχουσι πρὸς τοὺς φαύλους καὶ τοὺς σπουδαίους τῶν ἀνθρώπων. Ζεὺς γὰρ Ἡρακλέα καὶ Τάνταλον γεννήσας, ὡς οἱ μῆνοι λέγουσι καὶ πάντες πιστεύουσι, τὸν μὲν διὰ τὴν ἀρετὴν ἀθάνατον ἐποίησε, τὸν δὲ διὰ τὴν κακίαν ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἔκόλασεν.

Οἵς δεῖ παραδείγμασι χρώμενόν σ' ὁρέγεσθαι τῆς καλοκα- 51 γαθίας καὶ μὴ μόνον τοῖς ὑφ' ἡμῶν εἰρημένοις ἐμμένειν ἀλλὰ καὶ τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιστα μανθάνειν καὶ τῶν ἄλλων σοφιστῶν, εἴ τι χρήσιμον εἰρήκασιν, ἀναγιγνώσκειν. Ὡσπερ γὰρ 52 τὴν μέλιτταν ὁρῶμεν ἐφ' ἀπαντα μὲν τὰ βλαστήματα καθιζάνουσαν, ἀφ' ἐκάστου δὲ τὰ βέλτιστα λαμβάνουσαν, οὕτω δεῖ καὶ τοὺς παιδείας ὁρεγομένους μηδενὸς μὲν ἀπείρως ἔχειν, πανταχόθεν δὲ τὰ χρήσιμα συλλέγειν. Μόλις γὰρ ἂν τις ἐκ ταύτης τῆς ἐπιμελείας τὰς τῆς φύσεως ἀμαρτίας ἐπικρατήσειεν.

2. ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ

Εἰσαγωγή: Ὁ Νικοκλῆς, πρὸς τὸν δποῖον ὁ Ἰσοκράτης ἀπέστειλε τὸν προκείμενον λόγον, ἵτο βασιλεὺς τῆς ἐν Κύπρῳ Σαλαμῖνος διαδεχθεὶς τὸν πατέρα του Εὐαγόραν τῷ 374 π. Χ. Ἐν τῷ παρόντι λόγῳ ὁ ρήτωρ ἀπευθύνει πρὸς τὸν Νικοκλέα συμβούλας καὶ δῆγγίας περὶ τοῦ τρόπου, κατὰ τὸν δποῖον οὗτος πρέπει νὰ ἀρχῇ. *Εἰναι δὲ* ὁ λόγος οὗτος, δπως καὶ ὁ πρὸς Δημόγον, παραινετικὸς καὶ περιέχει πλῆθος σοφῶν γνωμῶν χρησίμων διὰ τοὺς ἀρχοντας.

Οἱ μὲν εἰώθότες, ὃ Νικόκλεις, τοῖς βασιλεῦσιν ὑμῖν ἐσθῆτας ἀγειν ἥ χαλκὸν ἥ χρυσὸν εἰργασμένον ἥ τῶν ἄλλων τι τῶν τοιούτων κτημάτων, δν αὐτοὶ μὲν ἐνδεεῖς εἰσιν, ὑμεῖς δὲ πλουτεῖτε, λίαν ἔδοξαν εἶναί μοι καταφανεῖς οὐδόσιν ἄλλ' ἐμπορίαν ποιούμενοι καὶ πολὺ τεχνικάτερον αὐτὰ πωλοῦντες τῶν διμολογούντων καπηλεύειν· ἡγησάμην δὲ ἀν γενέσθαι ταύτην καλλίστην δωρεὰν καὶ χρησιμωτάτην καὶ μάλιστα πρέπουσαν ἔμοι τε δοῦναι καὶ σοὶ λαβεῖν, εἰ δυνηθείην δρίσαι, ποίων ἐπιτηδευμάτων δρεγόμενος καὶ τίνων ἔργων ἀπεκόμενος ἀριστὸν καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν βασιλείαν διοικοίης.

Τοὺς μὲν γὰρ ἴδιώτας ἔστι πολλὰ τὰ παιδεύοντα, μάλιστα μὲν τὸ μὴ τρυφᾶν ἄλλ' ἀναγκάζεσθαι περὶ τοῦ βίου καθ' ἔκαστην βουλεύεσθαι τὴν ἡμέραν, ἔπειθ' οἱ νόμοι καθ' οὓς ἔκαστοι πολιτεύμενοι τυγχάνουσιν, ἔτι δὲ ἡ παρρησία καὶ τὸ φανερῶς ἔξειναι τοῖς τε φίλοις ἐπιπλῆξαι καὶ τοῖς ἔχθροῖς ἐπιθέσθαι ταῖς ἀλλήλων ἀμαρτίαις· πρὸς δὲ τούτοις καὶ τῶν ποιητῶν τινες τῶν προγεγενημένων ὑποθήκας ὡς χρὴ ζῆν καταλεοίπασιν· ὅστε ἔξ ἀπάντων τούτων εἰκὸς αὐτοὺς βελτίους γίγνεσθαι.

Τοῖς δὲ τυράννοις οὐδὲν ὑπάρχει τοιοῦτον, ἀλλ᾽ οὓς ἔδει 4 παιδεύεσθαι μᾶλλον τῶν ἄλλων, ἐπειδὰν εἰς τὴν ἀρχὴν καταστῶσιν, ἀνουσθέτητοι διατελοῦσιν· οἱ μὲν γάρ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων αὐτοῖς οὐ πλησιάζουσιν, οἱ δὲ συνόντες πρὸς χάριν διμιλοῦσι. Καὶ γάρ τοι κύριοι γιγνόμενοι καὶ χρημάτων πλείστων καὶ πραγμάτων μεγίστων, διὰ τὸ μὴ καλῶς χρῆσθαι ταύταις ταῖς ἀφορμαῖς πεποιήκασιν ὥστε πολλοὺς ἀμφισβητεῖν, πότερον ἔστιν ἄξιον ἐλέσθαι τὸν βίον τὸν τῶν ἴδιωτευόντων μὲν ἐπιεικῶς δὲ πραττόντων, ἢ τὸν τῶν τυραννευόντων. 5 Όταν μὲν γάρ ἀποβλέψωσιν εἰς τὰς τιμὰς καὶ τοὺς πλούτους καὶ τὰς δυναστείας, ἰσοθέους ἀπαντας νομίζουσι τοὺς ἐν ταῖς μοναρχίαις ὅντας· ἐπειδὰν δ' ἐνθυμηθῶσι τοὺς φόβους καὶ τοὺς κινδύνους, καὶ διεξιόντες δρῶσι τοὺς μὲν ὑφ' ὃν ἥκιστα χρῆν διεφθαρμένους, τοὺς δ' εἰς τοὺς οἰκειοτάτους ἔξαμαρτεῖν ἡναγκασμένους, τοῖς δ' ἀμφότερα ταῦτα συμβεβηκότα, πάλιν διποσοῦν ζῆν ἡγοῦνται λυσιτελεῖν μᾶλλον ἢ μετὰ τοιούτων συμφροῦν ἀπάσης τῆς Ἀσίας βασιλεύειν. Ταύτης δὲ τῆς ἀνω- 6 μαλίας καὶ τῆς ταραχῆς αἴτιόν ἔστιν, διτὶ τὴν βασιλείαν ὥσπερ ἵερωσύνην παντὸς ἀνδρὸς εἶναι νομίζουσιν, δ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μέγιστόν ἔστι καὶ πλείστης προνοίας δεόμενον.

Καθ' ἕκαστην μὲν οὖν τὴν πρᾶξιν, ἐξ ὃν ἂν τις μάλιστα δύναιτο κατὰ τρόπον διοικεῖν καὶ τὰ μὲν ἀγαθὰ διαφυλάττειν, τὰς δὲ συμφορὰς διαφεύγειν, τῶν ἀεὶ παρόντων ἔργον ἔστι συμβουλεύειν· καθ' ὅλων δὲ τῶν ἐπιτηδευμάτων, ὃν χρὴ στοχάζεσθαι καὶ περὶ ἀ δεῖ διατρίβειν, ἐγὼ πειράσομαι διελθεῖν. Εἰ μὲν οὖν ἔσται τὸ δῶρον ἔξεργασθὲν ἄξιον τῆς ὑποθέσεως, 7 χαλεπὸν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς συνιδεῖν· πολλὰ γάρ καὶ τῶν μετὰ μέτρου ποιημάτων καὶ τῶν καταλογάδην συγγραμμάτων ἔτι μὲν ἐν ταῖς διανοίαις ὅντα τῶν συντιθέντων μεγάλας τὰς προσδοκίας παρέσχεν, ἐπιτελεσθέντα δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπιδειχθέντα πολὺ καταδεεστέραν τὴν δόξαν τῆς ἐλπίδος ἔλαβεν· οὐ μὴν 8 ἄλλὰ τὸ γ' ἐπιχείρημα καλῶς ἔχει, τὸ ξητεῖν τὰ παραλειμένα καὶ νομοθετεῖν ταῖς μοναρχίαις. Οἱ μὲν γάρ τοὺς ἴδιω-

τας παιδεύοντες ἔκεινους μόνον ὡφελοῦσιν· εἰ δέ τις τοὺς κρατοῦντας τοῦ πλήθους ἐπ' ἀρετὴν προτρέψειν, ἀμφοτέρους ἀνδρίσσειε, καὶ τοὺς τὰς δυναστείας ἔχοντας καὶ τοὺς ὑπὸ αὐτοῖς ὅντας· τοῖς μὲν γὰρ ἀν τὰς ἀρχὰς ἀσφαλεστέρας, τοῖς δὲ τὰς πολιτείας πραοτέρας ποιήσειεν.

- 9 Πρῶτον μὲν οὖν σκεπτέον, τί τῶν βασιλευόντων ἔργον ἔστιν· ἀν γὰρ ἐν κεφαλαίοις τὴν δύναμιν δλου τοῦ πράγματος καλῶς περιλάβωμεν, ἐνταῦθ' ἀποβλέποντες ἀμεινον καὶ περὶ τῶν μερῶν ἔροῦμεν. Οἷμαι δὴ πάντας ἀν ὄμοιογῆσαι προσήκειν αὐτοῖς πόλιν δυστυχοῦσαν παῦσαι καὶ καλῶς πράττουσαν διαφυλάξαι καὶ μεγάλην ἐκ μικρᾶς ποιῆσαι· τὰ γὰρ ἄλλα τὰ συμπίπτοντα κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκάστην τούτων ἐνεκα πρα-
10 κτέον ἔστιν. Καὶ μὴν ἔκεινό γε φανερόν, δτι δεῖ τοὺς ταῦτα δυνησομένους καὶ περὶ τηλικούτων βουλευομένους μὴ ὁρθυμεῖν μηδὲ ἀμελεῖν ἄλλὰ σκοπεῖν, δπως φρονιμώτερον διακείσονται τῶν ἄλλων. Δέδεικται γάρ, δτι τοιαύτας τὰς βασιλείας ἔξουσιν, οἵας περ ἀν τὰς αὗτῶν γνώμας παρασκευάσωσιν.
11 "Ωστ' οὐδὲν τῶν ἀσκητῶν οὕτω προσήκει τὸ σῶμα γυμνάζειν ως τοῖς βασιλεύουσι τὴν ψυχὴν τὴν αὐτῶν ἀπασαι γὰρ αἱ πανηγύρεις οὐδὲν μέρος τιθέασι τούτων τῶν ἄθλων, περὶ δν ὑμεῖς καθ' ἐκάστην ἀγωνίζεσθε τὴν ἡμέραν.

- 12 "Ων ἐνθυμούμενον χρὴ προσέχειν τὸν νοῦν, δπως δσον περ ταῖς τιμαῖς τῶν ἄλλων προέχεις, τοσοῦτον καὶ ταῖς ἀρεταῖς αὐτῶν διοίσεις. Καὶ μὴ νόμιζε τὴν ἐπιμέλειαν ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις πράγμασι χρησίμην είναι, πρὸς δὲ τὸ βελτίους ἡμᾶς καὶ φρονιμωτέρους γίγνεσθαι μηδεμίαν δύναμιν ἔχειν μηδὲ καταγνῶς τῶν ἀνθρώπων τοσαύτην δυστυχίαν, ως περὶ μὲν τὰ θηρία τέχνας εύρηκαμεν, αἷς αὐτῶν τὰς ψυχὰς ἡμεροῦμεν καὶ πλείονος ἀξίας ποιοῦμεν, ἡμᾶς δ' αὐτοὺς οὐδὲν ἀν πρὸς ἀρετὴν ὡφελήσαιμεν, ἄλλ' ως καὶ τῆς παιδεύσεως καὶ τῆς ἐπιμελείας μάλιστα δυνα-
13 μένης τὴν ἡμετέραν φύσιν εὔεργετεῖν, οὕτω διάκεισο τὴν γνώμην, καὶ τῶν τε παρόντων τοῖς φρονιμωτάτοις πλησίαζε καὶ τῶν ἄλλων οὓς ἀν δύνη μεταπέμπου, καὶ μήτε τῶν ποιητῶν

τῶν εὔδοκιμούντων μήτε τῶν σοφιστῶν μηδενὸς οἶου δεῖν ἀπείρως ἔχειν, ἀλλὰ τῶν μὲν ἀκροατὴς γίγνου, τῶν δὲ μαθητῆς, καὶ παρασκεύαζε σαυτὸν τῶν μὲν ἐλαττόνων κριτήν, τῶν δὲ μειζόνων ἀγωνιστήν διὰ γὰρ τούτων τῶν γυμνασίων τάχιστ' ἀν γένοιο τοιοῦτος, οἶον ὑπερθέμεθα δεῖν εἶναι τὸν ὁρθῶς βασιλεύσοντα καὶ τὴν πόλιν ὡς χρὴ διοικήσοντα. Μάλιστα δ' 14 ἀν αὐτὸς ὑπὸ σαυτοῦ παρακληθείης, εἰ δεινὸν ἡγήσαιο τοὺς χειρόους τῶν βελτιόνων ἄρχειν καὶ τοὺς ἀνοητοτέρους τοῖς φρονιμωτέροις προστάττειν· ὅσῳ γὰρ ἀν ἐρρωμενεστέρως τὴν τῶν ἄλλων ἄνοιαν ἀτιμάσης, τοσούτῳ μᾶλλον τὴν αὐτοῦ διάνοιαν ἀσκήσεις.

"Αρχεσθαι μὲν οὖν ἐντεῦθεν χρὴ τοὺς μέλλοντάς τι τῶν 15 δεόντων ποιήσειν, πρὸς δὲ τούτοις φιλάνθρωπον εἶναι δεῖ καὶ φιλόπολιν· οὕτε γὰρ ἵππων οὕτε κυνῶν οὔτ' ἀνδρῶν οὔτ' ἄλλου πράγματος οὐδενὸς οἶόν τε καλῶς ἄρχειν, ἀν μὴ τις χαίρῃ τούτοις, ὃν αὐτὸν δεῖ ποιεῖσθαι τὴν ἐπιμέλειαν. Μελέτῳ σοι τοῦ πλήθους, καὶ περὶ παντὸς ποιοῦ κεχαρισμένως αὐτοῖς ἄρχειν γιγνώσκων, διτὶ καὶ τῶν διλιγαρχιῶν καὶ τῶν ἄλλων πολι- 16 τειῶν αὗται πλεῖστον χρόνον διαμένουσιν, αἴτινες ἀν ἄριστα τὸ πλῆθος θεραπεύωσιν. Καλῶς δὲ δημαγωγήσεις, ἦν μήθ' ὑβρίζειν τὸν ὅχλον ἔφες μήθ' ὑβριζόμενον περιορῆς, ἀλλὰ σκοπῆς, ὅπως οἱ βέλτιστοι μὲν τὰς τιμὰς ἔξουσιν, οἱ δ' ἄλλοι μηδὲν ἀδικήσονται· ταῦτα γὰρ στοιχεῖα πρῶτα καὶ μέγιστα χρηστῆς πολιτείας ἔστιν.

Τῶν προσταγμάτων καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων κίνει καὶ με- 17 τατίθει τὰ μὴ καλῶς καθεστῶτα, καὶ μάλιστα μὲν εὐρετῆς γίγνου τῶν βελτίστων, εἰ δὲ μή, μιμοῦ τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοις ὁρθῶς ἔχοντα. Ζήτει νόμους τὸ μὲν σύμπαν δικαίους καὶ συμφέροντας καὶ σφίσιν αὐτοῖς διμολογουμένους, πρὸς δὲ τούτοις οἵτινες τὰς μὲν ἀμφισβητήσεις ὡς ἐλαχίστας, τὰς δὲ διαλύσεις ὡς οἶόν τε ταχίστας τοῖς πολίταις ποιοῦσι· ταῦτα γὰρ ἀπαντα προσεῖναι δεῖ τοῖς καλῶς κειμένοις νόμοις. Τὰς μὲν ἐργασίας 18 αὐτοῖς καθίστη κερδαλέας, τὰς δὲ πραγματείας ἐπιζημίους, ἵνα

τὰς μὲν φεύγωσι, πρὸς δὲ τὰς προθυμότερον ἔχωσιν. Τὰς κρί-
σεις ποιοῦ περὶ ὃν πρὸς ἄλλήλους ἀμφισβητῶσι μὴ πρὸς
χάριν μηδέ ἐναντίας ἀλλήλαις, ἀλλ᾽ ἀεὶ ταύτᾳ περὶ τῶν αὐτῶν
γίγνωσκε· καὶ γὰρ πρέπει καὶ συμφέρει τὴν τῶν βασιλέων
γνώμην ἀκινήτως ἔχειν περὶ τῶν δικαίων, ὥσπερ τοὺς νόμους
τοὺς καλῶς κειμένους.

19 Οἶκει τὴν πόλιν ὁμοίως ὥσπερ τὸν πατρῷον οἴκον ταῖς
μὲν κατασκευαῖς λαμπρῶς καὶ βασιλικῶς, ταῖς δὲ πράξεσιν
ἀκριβῶς, ἵν' εὐδοκιμῆς ἀμα καὶ διαρκῆς. Τὴν μεγαλοπρέπειαν
ἐπιδείκνυσσο μηδέ ἐν μιᾷ τῶν πολυτελειῶν τῶν εὐθὺς ἀφανι-
ζομένων, ἀλλ᾽ ἐν τε τοῖς προειδημένοις καὶ τῷ κάλλει τῶν
κτημάτων καὶ ταῖς τῶν φίλων εὐεργεσίαις· τὰ γὰρ τοιαῦτα
τῶν ἀναλωμάτων αὐτῷ τε σοὶ παραμενεῖ καὶ τοῖς ἐπιγιγνομέ-
νοις πλείονος ἔξια τῶν δεδαπανημένων καταλείψεις.

20 Τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ποίει μὲν ὡς οἱ πρόγονοι κατέδειξαν,
ἡγοῦν δὲ θῦμα τοῦτο κάλλιστον εἶναι καὶ θεραπείαν μεγίστην,
ἄν ὡς βέλτιστον καὶ δικαιότατον σαυτὸν παρέχῃς· μᾶλλον γὰρ
ἔλπις τοὺς τοιούτους ἢ τοὺς ιερεῖα πολλὰ καταβάλλοντας πρά-
ξειν τι παρὰ τῶν θεῶν ἀγαθόν.

21 Τίμα ταῖς μὲν ἀρχικαῖς τῶν τιμῶν τοὺς οἰκειοτάτους, ταῖς
δέ ἀληθεστάταις τοὺς εὔνουστάτους. Φυλακὴν ἀσφαλεστάτην
ἡγοῦν τοῦ σώματος εἶναι τὴν τε τῶν φίλων ἀρετὴν καὶ τὴν τῶν
πολιτῶν εὔνοιαν καὶ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν· διὰ γὰρ τούτων
καὶ κτᾶσθαι καὶ σώζειν τὰς τυραννίδας μάλιστ' ἀν τις δύναιτο.
Κήδου τῶν οἴκων τῶν πολιτικῶν, καὶ νόμιζε καὶ τοὺς δαπα-
νῶντας ἀπὸ τῶν σῶν ἀναλίσκειν καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὰ σὰ
πλείω ποιεῖν· ἅπαντα γὰρ τὰ τῶν οἰκούντων τὴν πόλιν οἰκεῖα
τῶν καλῶς βασιλευόντων ἔστι.

22 Διὰ παντὸς τοῦ χρόνου τὴν ἀλήθειαν οὕτω φαίνουν προτι-
μῶν, ὥστε πιστοτέρους εἶναι τοὺς σοὺς λόγους μᾶλλον ἢ τοὺς
τῶν ἄλλων δρκούς. Ἀπασι μὲν τοῖς ἔνοις ἀσφαλῆ τὴν πόλιν
πάρεχε καὶ πρὸς τὰ συμβόλαια νόμιμον, περὶ πλείστου δὲ
ποιοῦ τῶν ἀφικνουμένων μὴ τοὺς σοὶ δωρεὰς ἄγοντας, ἀλλὰ

τοὺς παρὰ σοῦ λαμβάνειν ἀξιοῦντας· τιμῶν γὰρ τοὺς τοιούτους μᾶλλον παρὰ τοῖς ἄλλοις εὐδοκιμήσεις. Τοὺς πολλοὺς 23 φόβους ἔξαιρει τῶν πολιτῶν, καὶ μὴ βούλου περιδεῖς εἰναι τοὺς μηδὲν ἀδικοῦντας· δπως γὰρ ἀν τοὺς ἄλλους πρὸς σαυτὸν διαθῆς, οὗτοι καὶ σὺ πρὸς ἐκείνους ἔξεις. Ποίει μὲν μηδὲν μετ' ὁργῆς, δόκει δὲ τοῖς ἄλλοις, δταν σοι καιρὸς ἦ. Δεινὸς μὲν φαίνου τῷ μηδέν σε λανθάνειν τῶν γιγνομένων, πρᾶος δὲ τῷ τὰς τιμωρίας ἐλάττους ποιεῖσθαι τῶν ἀμαρτανομένων.

Ἄρχικὸς εἶναι βούλου μὴ χαλεπότητι μηδὲ τῷ σφόδρᾳ 24 κολάζειν, ἀλλὰ τῷ πάντας ἡττᾶσθαι τῆς σῆς διανοίας καὶ νομίζειν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν σωτηρίας ἅμεινον αὐτῶν σὲ βουλεύεσθαι. Πολεμικὸς μὲν ἵσθι ταῖς ἐπιστήμαις καὶ ταῖς παρασκευαῖς, εἰρηνικὸς δὲ τῷ μηδὲν παρὰ τὸ δίκαιον πλεονεκτεῖν. Οὗτος διμίλει τῶν πόλεων πρὸς τὰς ἥττους, ὕσπερ ἀν τὰς κρείττους πρὸς ἑαυτὸν ἀξιώσειας. Φιλονίκει μὴ περὶ πάντων, 25 ἀλλὰ περὶ ὃν ἀν κρατήσαντί σοι μέλλῃ συνοίσειν. Φαύλους ἥγοι μὴ τοὺς συμφερόντως ἡττωμένους, ἀλλὰ τοὺς μετὰ βλάβης περιγιγνομένους. Μεγαλόφρονας νόμιζε μὴ τοὺς μείζω περιβαλλομένους ὃν οἶοι τ' εἰσὶ κατασχεῖν, ἀλλὰ τοὺς καλῶν μὲν ἔφιεμένους, ἔξεργαζεσθαι δὲ δυναμένους οἵ τις ἀν ἐπιχειρῶσιν. Ζήλους μὴ τοὺς ἄριστα τῇ παρούσῃ χρησαμένους, καὶ 26 νόμιζε τελέως εὐδαιμονήσειν, οὐκ ἀν πάντων ἀνθρώπων μετὰ φόβων καὶ κινδύνων καὶ κακίας ἀρέης, ἀλλ' ἀν τοιοῦτος ὃν οἶον χρὴ καὶ εὖ πράττων ὕσπερ ἐν τῷ παρόντι μετρίων ἐπιθυμῆς καὶ μηδενὸς τούτων ἀτυχῆς.

Φίλους κτῶ μὴ πάντας τοὺς βουλομένους, ἀλλὰ τοὺς τῆς 27 σῆς φύσεως ἀξίους δῆτας, μηδὲ μεθ' ὃν ἥδιστα συνδιατρίψεις, ἀλλὰ μεθ' ὃν ἄριστα τὴν πόλιν διοικήσεις. Ἀκριβεῖς ποιοῦ τὰς δοκιμασίας τῶν συνόντων, εἰδὼς δτι πάντες οἱ μή σοι πλησιάσαντες δμοιόν τε τοῖς χρωμένοις εἰναι νομιοῦσιν. Τοιούτους ἐφίστη τοῖς πράγμασι τοῖς μὴ διὰ σοῦ γιγνομένοις, ὡς αὐτὸς τὰς αἰτίας ἔξων ὃν ἀν ἐκεῖνοι πράξωσιν. Πιστοὺς ἥγοι 28 μὴ τοὺς ἀπαν δ τι ἀν λέγης ἦ ποιῆς ἐπαινοῦντας, ἀλλὰ τοὺς

τοῖς ἀμαρτανομένοις ἐπιτιμῶντας. Δίδου παρρησίαν τοῖς εὖ φρονοῦσιν, ἵνα περὶ ὃν ἂν ἀμφιγνοῆς ἔχῃς τοὺς συνδοκιμάσοντας. Διόρα καὶ τοὺς τέχνης κολακεύοντας καὶ τοὺς μετ' εὐνοίας θεραπεύοντας, ἵνα μὴ πλέον οἱ πονηροὶ τῶν χρηστῶν ἔχωσιν. "Ακουε τοὺς λόγους τοὺς περὶ ἄλλήλων, καὶ πειρῶ γνωρίζειν ἄμα τούς τε λέγοντας, ὅποιοι τινές εἰσι, καὶ περὶ ὃν ἂν λέγωσιν. Ταῖς αὐταῖς κόλαξε ζημίαις τοὺς ψευδῶς διαβάλλοντας, αἴσπερ τοὺς ἔξαμαρτάνοντας.

29 "Αρχε σαυτοῦ μηδὲν ἥττον ἢ τῶν ἄλλων, καὶ τοῦθ' ἡγοῦ βασιλικώτατον, ἂν μηδεμιᾶς δουλεύης τῶν ἡδονῶν, ἀλλὰ κρατῆς τῶν ἐπιθυμιῶν μᾶλλον ἢ τῶν πολιτῶν. Μηδεμίαν συνουσίαν εἰκῇ προσδέχου μηδ' ἀλογίστως, ἀλλ' ἐπ' ἔκειναις ταῖς διατριβαῖς ἔθιζε σαυτὸν χαίρειν, ἔξ ὃν αὐτός τ' ἐπιδώσεις καὶ 30 τοῖς ἄλλοις βελτίων εἶναι δόξεις. Μὴ φαίνου φιλοτιμούμενος ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, ἢ καὶ τοῖς κακοῖς διαπράξασθαι δυνατόν ἔστιν, ἀλλ' ἐπ' ἀρετῇ μέγα φρονῶν, ἵς οὐδὲν μέρος τοῖς πονηροῖς μέτεστιν. Νόμιζε τῶν τιμῶν ἀληθεστάτας εἶναι μὴ τὰς ἐν τῷ φανερῷ μετὰ δέους γιγνομένας, ἀλλ' δταν αὐτοὶ παρ' αὐτοῖς ὅντες μᾶλλον σου τὴν γνώμην ἢ τὴν τύχην θαυμάζωσιν. Λάνθανε μέν, ἥν ἐπί τῷ σοι συμβῇ τῶν φαύλων χαίρειν, 31 ἐνδείκνυσσο δὲ περὶ τὰ μέγιστα σπουδάζων. Μὴ τοὺς μὲν ἄλλους ἀξίου κοσμίως ξῆν, τοὺς δὲ βασιλέας ἀτάκτως, ἀλλὰ τὴν σαυτοῦ σωφροσύνην παράδειγμα τοῖς ἄλλοις καθίστη, γιγνώσκων δτι τὸ τῆς πόλεως ὅλης ἥθος ὅμοιοῦται τοῖς ἀρχουσιν. Σημεῖον ἔστω σοι τοῦ καλῶς βασιλεύειν, ἀν τοὺς ἀρχομένους ὁρᾶς εὐπορωτέρους καὶ σωφρονεστέρους γιγνομένους διὰ τὴν σὴν ἐπιμέλειαν.

32 Περὶ πλείονος ποιοῦ δόξαν καλὴν ἢ πλοῦτον μέγαν τοῖς παισὶ καταλιπεῖν ὁ μὲν γὰρ θνητός, ἡ δ' ἀθάνατος, καὶ δόξῃ μὲν χρήματα κτητά, δόξα δὲ χρημάτων οὐκ ὠνητή, καὶ τὰ μὲν καὶ φαύλοις παραγίνεται, τὴν δ' οὐχ οἶόν τ' ἀλλ' ἢ τοὺς διενεγκόντας κτήσασθαι. Τρύφα μὲν ταῖς ἐσθῆσι καὶ τοῖς περὶ τὸ σῶμα κόσμοις, καρτέρει δ' ὡς χρὴ τοὺς βασιλεύοντας ἐν

τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμασιν, ἵν^τοί μὲν δρῶντες διὰ τὴν ὅψιν ἀξιόν σε τῆς ἀρχῆς εἶναι νομίζωσιν, οἱ δὲ συνόντες διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ὁρῶμην τὴν αὐτὴν ἔκείνοις γνώμην ἔχωσιν. Ἐπισκόπει 33 τοὺς λόγους ἀεὶ τοὺς σαυτοῦ καὶ τὰς πράξεις, ἵν^τοίς ἐλαχίστοις ἀμαρτήμασι περιπίπτεις. Κράτιστον μὲν τῆς ἀκμῆς τῶν καιρῶν τυγχάνειν, ἐπειδὴ δὲ δυσκαταμαθήτως ἔχουσιν, ἐλλείπειν αἰροῦ καὶ μὴ πλεονάζειν· αἱ γὰρ μετριότητες μᾶλλον ἐν ταῖς ἐνδείαις ἢ ταῖς ὑπερβολαῖς ἔνεισιν.

Ἄστεῖος εἶναι πειρῶ καὶ σεμνός· τὸ μὲν γὰρ τῇ τυραννίδι 34 πρέπει, τὸ δὲ πρὸς τὰς συνουσίας ἀρμόττει. Χαλεπώτατον δὲ τοῦτο πάντων ἔστι τῶν προσταγμάτων· εὐρήσεις γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοὺς μὲν σεμνυνομένους ψυχοὺς ὅντας, τοὺς δὲ βουλομένους ἀστείους εἶναι ταπεινοὺς φαινομένους. Δεῖ δὲ χρῆσθαι μὲν ἀμφοτέραις ταῖς ἴδεαις ταύταις, τὴν δὲ συμφορὰν τὴν ἐκατέρᾳ προσοῦσαν διαφεύγειν. Ὁ τι ἀν δικριβῶσαι βουληθῆ^τ 35 ὃν ἐπίστασθαι προσήκει τοὺς βασιλέας, ἐμπειρίᾳ μέτιθι καὶ φιλοσοφίᾳ· τὸ μὲν γὰρ φιλοσοφεῖν τὰς ὄδούς σοι δεῖξει, τὸ δ' ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων γυμνάζεσθαι δύνασθαι σε χρῆσθαι τοῖς πράγμασι ποιήσει.

Θεώρει τὰ γιγνόμενα καὶ τὰ συμπίπτοντα καὶ τοῖς ἰδιώ- 36 ταις καὶ τοῖς τυράννοις· ἀν γὰρ τὰ παρεληλυθότα μνημονεύῃς, ἄμεινον περὶ τῶν μελλόντων βουλεύσει. Δεινὸν ἥγοῦ τῶν μὲν ἰδιωτῶν τινας ἐθέλειν ἀποθνήσκειν, ἵνα τελευτήσαντες ἐπινεθῶσι, τοὺς δὲ βασιλέας μὴ τολμᾶν χρῆσθαι τοῖς ἐπιτηδεύμασι τούτοις, ἐξ ὃν ζῶντες εὐδοκιμήσουσιν. Βούλου τὰς εἰκόνας τῆς ἀρετῆς ὑπόμνημα μᾶλλον ἢ τοῦ σώματος καταλιπεῖν. Μάλιστα μὲν πειρῶ τὴν ἀσφάλειαν καὶ σαυτῷ καὶ τῇ πόλει διαφυλάττειν· ἐὰν δ' ἀναγκασθῆ^τ κινδυνεύειν, αἴροῦ τεθνάναι καλῶς μᾶλλον ἢ ζῆν αἰσχρῶς. Ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις μέμνησο τῆς βασιλείας, καὶ φρόντιζε δπως μηδὲν ἀνάξιον τῆς τιμῆς ταύτης πράξεις.

Μὴ περιίδης τὴν σαυτοῦ φύσιν ἄπασαν ἄμα διαλυθεῖσαν· 37 ἀλλ' ἐπειδὴ θνητοῦ σώματος ἔτυχες, πειρῶ τῆς ψυχῆς ἀθάνατον μνήμην καταλιπεῖν. Μελέτα περὶ καλῶν ἐπιτηδευμάτων 38

- λέγειν, ἵνα συνεθισθῆς δομοια τοῖς εἰρημένοις φρονεῖν. Ἀττ' ἀν σοι λογιζομένῳ φαίνηται βέλτιστα, ταῦτα τοῖς ἔργοις ἐπιτέλει. Ὡν τὰς δόξας ζηλοῖς, μιμοῦ τὰς πράξεις. Α τοῖς αὐτοῦ παισὶν ἀν συμβουλεύσειας, τούτοις αὐτὸς ἐμμένειν ἀξίου.
- 39 Χρῶ τοῖς εἰρημένοις ἡ ζήτει βελτίω τούτων. Σοφοὺς νόμιζε μὴ τοὺς ἀκριβῶς περὶ μικρῶν ἐρίζοντας, ἀλλὰ τοὺς εὖ περὶ τῶν μεγάλων λέγοντας· μηδὲ τοὺς τοῖς μὲν ἄλλοις εὐδαιμονίαν ὑπισχνούμενους αὐτὸν δ' ἐν πολλαῖς ἀπορίαις ὅντας, ἀλλὰ τοὺς μέτρια μὲν περὶ αὐτῶν λέγοντας, διμιλεῖν δὲ καὶ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς ἀνθρώποις δυναμένους καὶ μὴ διαταραττομένους ἐν ταῖς τοῦ βίου μεταβολαῖς, ἀλλὰ καλῶς καὶ μετρίως καὶ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς εὔτυχίας φέρειν ἐπισταμένους.
- 40 Καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ πολλὰ τῶν λεγομένων ἔστιν, ἀ καὶ σὺ γιγνώσκεις· οὐδὲ γὰρ ἐμὲ τοῦτο παρέλαθεν, ἀλλ' ἡ πιστάμην ὅτι τοσούτων ὅντων τὸ πλῆθος καὶ τῶν ἄλλων καὶ τῶν ἀρχόντων οἱ μὲν τι τούτων εἰρήκασιν, οἱ δ' ἀκηκόασιν, οἱ δ' ἐτέρους ποιοῦντας ἔωράκασιν, οἱ δ' αὐτοὶ τυγχάνουσιν ἐπιτη-
41 δεύοντες. Ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐν τοῖς λόγοις χρὴ τούτοις ζητεῖν τὰς καινότητας, ἐν οἷς οὔτε παράδοξον οὔτ' ἄπιστον οὔτ' ἔξω τῶν νομιζομένων οὐδὲν ἔξεστιν εἰπεῖν, ἀλλ' ἡγεῖσθαι τοῦτον χαριέστατον, δις ἀν τῶν διεσπαρμένων ἐν ταῖς τῶν ἄλλων διανοίαις ἀθροῖσαι πλεῖστα δυνηθῆ καὶ φράσαι κάλλιστα περὶ αὐτῶν. Ομοίως κάκεῖνό μοι πρόδηλον ἦν, διτι τὰ συμβουλεύοντα καὶ τῶν ποιημάτων καὶ τῶν συγγραμμάτων χρησιμώτατα μὲν ἀπαντεις νομίζουσιν, οὐ μὴν ἥδιστά γ' αὐτῶν ἀκούσιν, ἀλλὰ πεπόνθασιν δπερ πρὸς τοὺς νουθετοῦντας· καὶ γὰρ ἐκείνους ἐπαινοῦσι μέν, πλησιάζειν δὲ βούλονται τοῖς συνεξαμαρτάνουσιν, ἀλλ' οὐ τοῖς ἀποτρέπουσιν.
- 42 43 Σημεῖον δ' ἀν τις ποιήσαιτο τὴν Ἡσιόδου καὶ Θεόγνιδος καὶ Φωκυλίδου ποίησιν· καὶ γὰρ τούτους φασὶ μὲν ἀρίστους γεγενῆσθαι συμβούλους τῷ βίῳ τῷ τῶν ἀνθρώπων, ταῦτα δὲ λέγοντες αἰροῦνται συνδιατρίβειν ταῖς ἀλλήλων
44 ἀνοίαις μᾶλλον ἢ ταῖς ἐκείνων ὑποθήκαις. Ετι δ' εἴ τις ἐκλέ-

ἔξει τῶν προεχόντων ποιητῶν τὰς καλουμένας γνώμας, ἐφ' αἷς ἔκεινοι μάλιστ' ἐσπούδασαν, διμοίως ἀν καὶ πρὸς ταύτας διατεθεῖν· ἥδιον γὰρ ἀν κωμῳδίας τῆς φαυλοτάτης ἢ τῶν οὕτω τεχνικῶς πεποιημένων ἀκούσειαν.

Καὶ τί δεῖ καθ' ἓν ἔκαστον λέγοντα διατρίβειν; "Ολως⁴⁵ γὰρ εἰ ὑθέλοιμεν σκοπεῖν τὰς φύσεις τὰς τῶν ἀνθρώπων, εὖρήσομεν τοὺς πολλοὺς αὐτῶν οὕτε τῶν σιτίων χαίροντας τοῖς ὑγιεινοτάτοις οὕτε τῶν ἐπιτηδευμάτων τοῖς καλλίστοις οὕτε τῶν πραγμάτων τοῖς βελτίστοις οὕτε τῶν μαθημάτων τοῖς ὀφελιμωτάτοις, ἀλλὰ παντάπασιν ἐναντίας τῷ συμφέροντι τὰς ἥδονάς ἔχοντας, καὶ δοκοῦντας καρτερικοὺς καὶ φιλοπόνους είναι τοὺς τῶν δεόντων τι ποιοῦντας· ὥστε πῶς ἀν τις τοῖς⁴⁶ τοιούτοις ἢ παραινῶν ἢ διδάσκων ἢ χρήσιμόν τι λέγων ἀρέοσιεν; Οἱ πρὸς τοῖς εἰρημένοις φύονοῦσι μὲν τοῖς εὗ φρονοῦσιν, ἀπλοῦς δ' ἡγοῦνται τοὺς νοῦν οὐκ ἔχοντας, οὕτω δὲ τὰς ἀληθείας τῶν πραγμάτων φεύγοντας, ὥστ' οὐδὲ τὰ σφέτερον αὐτῶν ἵσασιν, ἀλλὰ λυποῦνται μὲν περὶ τῶν ἰδίων λογιζόμενοι, χαίρουσι δὲ περὶ τῶν ἀλλοτρίων διαλεγόμενοι, βούλοιντο δ' ἀν τῷ σώματι κακοπαθῆσαι μᾶλλον ἢ τῇ ψυχῇ πονῆσαι καὶ σκέψασθαι περὶ τίνος τῶν ἀναγκαίων. Εὔροι δ' ἀν τις⁴⁷ αὐτοὺς ἐν μὲν ταῖς πρὸς ἀλλήλους συνουσίαις ἢ λοιδοροῦντας ἢ λοιδορουμένους, ἐν δὲ ταῖς ἐρημίαις οὐ βουλευομένους, ἀλλ' εὐχομένους. Λέγω δὲ ταῦτα οὐ κατὰ πάντων, ἀλλὰ κατὰ τῶν ἐνόχων τοῖς εἰρημένοις ὄντων.

"Ἐκεῖνο δ' οὖν φανερόν, δτι δεῖ τοὺς βουλομένους ἢ ποιεῖν ἢ γράφειν τι κεχαρισμένον τοῖς πολλοῖς μὴ τοὺς ὀφελιμωτάτους τῶν λόγων ζητεῖν, ἀλλὰ τοὺς μυθωδεστάτους· ἀκούοντες μὲν γὰρ τῶν τοιούτων χαίρουσι, θεωροῦντες δὲ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς ἀμίλλας ψυχαγωγοῦνται. Διὸ καὶ τὴν Ὁμήρου ποίησιν καὶ τοὺς πρώτους εὑρόντας τραγῳδίαν ἀξιον θαυμάζειν, δτι κατιδόντες τὴν φύσιν τὴν τῶν ἀνθρώπων ἀμφοτέραις ταῖς ἴδεαις ταύταις κατεχρήσαντο πρὸς τὴν ποίησιν. 'Ο μὲν⁴⁸ γὰρ τοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς πολέμους τοὺς τῶν ἡμιθέων ἐμυθολόγησεν, οἱ δὲ τοὺς μύθους εἰς ἀγῶνας καὶ πράξεις κατέστησαν,

ώστε μὴ μόνον ἀκουστοὺς ἡμῖν ἀλλὰ καὶ θεατοὺς γενέσθαι. Τοιούτων οὖν παραδειγμάτων ὑπαρχόντων δέδεικται τοῖς ἐπι-
θυμοῦσι τοὺς ἀκροωμένους ψυχαγωγεῖν, διτι τοῦ μὲν νουθε-
τεῖν καὶ συμβουλεύειν ἀφεκτέον, τὰ δὲ τοιαῦτα λεκτέον, οἵς
ὅρῶσι τοὺς ὅχλους μάλιστα χαίροντας.

50 Ταῦτα δὲ διηλθον ἡγούμενος σὲ δεῖν, τὸν οὐχ ἔνα τῶν
πολλῶν ἀλλὰ πολλῶν ὄντα τύραννον, μὴ τὴν αὐτὴν γνώμην
ἔχειν τοῖς ἄλλοις, μηδὲ τὰ σπουδαῖα τῶν πραγμάτων μηδὲ
τοὺς εὗ φρονοῦντας τῶν ἀνθρώπων ταῖς ἡδοναῖς κρίνειν, ἀλλ'
51 ἐπὶ τῶν χρησίμων αὐτοὺς δοκιμάζειν, ἀλλως τὸ ἐπειδὴ περὶ μὲν
τῶν γυμνασίων τῶν τῆς ψυχῆς ἀμφισβήτουσιν οἱ περὶ τὴν φι-
λοσοφίαν ὄντες, καί φασιν οἱ μὲν διὰ τῶν ἐριστικῶν λόγων, οἱ
δὲ διὰ τῶν πολιτικῶν, οἱ δὲ δι' ἄλλων τινῶν φρονιμωτέρους
ἔσεσθαι τοὺς ἀντοῖς πλησιάζοντας, ἐκεῖνο δὲ πάντες ὅμοιογοῦ-
σιν, διτι δεῖ τὸν καλῶς πεπαιδευμένον ἐξ ἐκάστου τούτων φαί-
52 νεσθαι βουλεύεσθαι δυνάμενον. Χρὴ τοίνυν ἀφέμενον τῶν
ἀμφισβήτουμένων ἐπὶ τοῦ συνομολογουμένου λαμβάνειν αὐ-
τῶν τὸν ἔλεγχον, καὶ μάλιστα μὲν ἐπὶ τῶν καιρῶν θεωρεῖν
συμβουλεύοντας, εἰ δὲ μή, καὶ καθ' ὅλων τῶν πραγμάτων λέ-
γοντας. Καὶ τοὺς μὲν μηδὲν γιγνώσκοντας τῶν δεόντων ἀπο-
δοκίμαζε· δῆλον γὰρ ὡς ὁ μηδὲν ὅντας αὐτὸς χρήσιμος οὐδέ· ἀν
53 ἄλλον φρόνιμον ποιήσειε· τοὺς δὲ νοῦν ἔχοντας καὶ δυναμένους
ὅρᾶν πλέον τι τῶν ἄλλων περὶ πολλοῦ ποιοῦ καὶ θεράπευε γι-
γνώσκων διτι σύμβουλος ἀγαθὸς χρησιμώτατον καὶ τυραννικώ-
τατον ἀπάντων τῶν κτημάτων ἐστίν. Ἡγοῦ δὲ τούτους μεγί-
στην σοι ποιεῖν τὴν βασιλείαν, οἵτινες ἀν τὴν διάνοιαν τὴν
σὴν πλεῖστον ὠφελῆσαι δυνηθῶσιν.

54 Ἐγὼ μὲν οὖν ἂ τε γιγνώσκω παρήγνεκα, καὶ τιμῶ σε τού-
τοις οἵς τυγχάνω δυνάμενος· βούλου δὲ καὶ τοὺς ἄλλους, δπερ
εἴπον ἀρχόμενος, μὴ τὰς εἰθισμένας ἀγειν σοι δωρεάς, ἃς
ὑμεῖς πολὺ πλείονος ἀγοράζετε παρὰ τῶν διδόντων ἡ παρὰ
τῶν πωλούντων, ἀλλὰ τοιαύτας, αἷς καν σφόδρα χρῆ καὶ μη-
δεμίαν ἡμέραν διαλείπῃς, οὐ κατατρύψεις, ἀλλὰ μείζους καὶ
πλείονος ἀξίας ποιήσεις.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1.

ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ

§ 1-2. ἐν πολλοῖς, δηλ. πράγμασι.—διεστώσας, πρκμ. μτχ. (διεστώς, διεστῶσα, διεστὼς) τοῦ διεσταμαι· ὁ πρκμ. ἐν τῇ δριτικῇ διέστηκα είμαι διάφορος, διαφέρω.—σπουδαῖος χρηστός, ἐνάρετος, καλός.—φαῦλος κακός.—διάνοια φρόνημα, γνώμη.—διαφορὰν λαμβάνω ἔχω διαφοράν: διαφέρω.—συνήθεια φιλία, φιλικὴ σχέσις.—οἱ μέν, δηλ. οἱ φαῦλοι.—παρόντας - ἀπόντας, μτχ. χρονκ.—διέλυσε, ἀόρ. μὲ σημασίαν ἐνεστ. (γνωμικὸς ἀόριστος) = διαλύει.—δρέγομαι τινος, ἐπιθυμῶ τι.—παιδεία ἀνωτέρα μόρφωσις.—άντιποιοῦμαι τινος ἐπιδιώκω, ἐπιζητῶ τι.—δᾶρον, κτγρμ.—τεκμηρίων μὲν κτλ., παράθεσις εἰς τό: τὸν λόγον ὁ ὅποιος εἶναι ἀπόδειξις τῆς εὐνοίας μον (: τῆς ἀγάπης μον) πρὸς σὲ καὶ σημεῖον τῆς φιλικῆς σχέσεως ποὺ εἶχα μὲ τὸν (πατέρα σου) Ἰππόνικον.—οὐσία περιουσία.—κληρονομῶ τινος** κληρονομῶ τι.**

§ 3-4. συλλαμβάνω τινὶ βοηθῶ, εὔνοῶ τινα.—καιρὸς περίστασις, εὐκαιρία.—συναγωνίζομαι βοηθῶ, συμπράττω.—ἀκμή (ἐστι) εἶναι καιρός.—φιλοσοφῶ σπουδάζω, μορφώνομαι.—ἐπανορθῶ διορθώνω.—τοὺς προτρεπτικοὺς λόγους, δηλ. περὶ ορητοικῆς.—καλὸν μέν, ὁ μὲν ἔδω βεβαιωτικὸς = βεβαίως, ἀναμφιβόλως.—μήν, σύνδ. ἀντιθετικὸς=δύμως, ἐν τούτοις.—τὸ κράτιστον τὸ σπουδαιότατον (μέρος).—διατρίβω περὶ τι ἀσχολοῦμαι, καταγίνομαι εἰς τι.—φιλοσοφία = παιδεία (§ 2).—τοῖς νεωτέροις = τοῖς νέοις.—εἰσηγοῦμαι τινὶ διδάσκω τινά.—μή δι' ὅν ὅχι ἐκεῖνα μὲ τὰ δόποια.—ἢ ἐν τοῖς λόγοις δεινότης ἢ ορητοικὴ δεινότης ἀσκῶ τι ἀσκοῦμαι (γυμνάζομαι) εἰς τι.—δπως . . . δδξουσι πῶς θὰ φανοῦν: πῶς θὰ δείξουν.—πεφυκέναι = εἶναι.—τὰ τῶν τρόπων ἥθη κατὰ τὰς συνηθείας τῶν τρόπων των (τοῦ χαρακτῆρος των).—ἐκείνων, γνκ. συγκριτικὴ ἢ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως = ἢ ἐκεῖνοι (δηλ. οἱ συγγράφοντες τοὺς προ-

τρεπτικοὺς λόγους). — **δσον** καθόσον, διότι. — **ξπὶ λόγον** εἰς τὴν τέχνην τοῦ λόγου. — **παρακαλῶ** προτρέπω.

§ 5. διόπερ διὰ τοῦτο. — **οὐ παράλησιν . . . ἀλλὰ παραίνεσιν** οὐχὶ ἀπλῶς προτροπὴν (πρὸς ἔξεγερσιν τῶν αἰσθημάτων) . . . ἀλλὰ συμβουλὰς (πρὸς καθοδήγησιν εἰς δρῦμας πράξεις). — **εὐρεσικῶ** ἔξευρίσκω, συντάσσω. — **δν χρὴ κτλ.**, πλαγία ἐρώτησις = ποῖα πρέπει οἱ νέοι νὰ ἐπιθυμοῦν. — **ἀπέχομαλ τινος** ἀπέχω ἀπό τι : ἀποφεύγω τι. — **δμιλῶ τινι** συναναστρέφομαι τινα. — **οἰκονομῶ** κανονίζω, διευθετῶ. — **ἔφικνοῦμαλ τινος** φθάνω εἰς τι : γίνομαι κάτοχός τινος. — **γνησίως** ἀληθῶς, πραγματικῶς. — **σεμνὸς** εὐγενῆς. — **βέβαιος** ἀσφαλῆς, μόνιμος.

§ 6-8. ἀνήλιωσεν . . . ἐμάρανε, γνωμικοὶ ἀόριστοι πρβλ. § 1 «διέλυσε». — **ἀναλίσκω** καταστρέφω. — **καλοκαγαθία** χρηστότης. — **δραμυμία** δκνηρία. — **παρασκευάζω** ἔξουσίαν δίδω πᾶσαν ἐλευθερίαν. — **τῶν ἀσκούντων** = **τῶν ἀσκουμένων** τῶν γυμναζομένων ὑπονοοῦνται οἱ ἀθληταί. — **ἐπισκοτεῖ ταῖς τῆς ψυχῆς** ἐπιμελεῖταις ἐπιφρόντιες σκότος εἰς τὰς φροντίδας καὶ ἀσκήσεις τῆς ψυχῆς (τοῦ νοῦ). καὶ ἔννοιαν : ἀμβλύνει τὸν νοῦν. — **ἡ τῆς ἀρετῆς κτῆσις** = **ἡ ἀρετή**. — **οὶς ἀν . . . συναυξηθῇ** = **παρ'** **οὶς ἀν** (**ἡ ἀρετὴ**) **σὺν ταῖς διανοίαις αὐξηθῇ**. — **ἀκιβδήλως** γνησίως, εἰλικρινῶς. — **συγγηράσκει**, δηλ. **οὶς ἀν ἀκιβδήλως ταῖς διανοίαις συναυξηθῇ**. — **εὐγένεια** καταγωγὴ ἐκ καλοῦ ἢ ἐνδόξου γένους, ὑψηλὴ καταγωγή. — **δκνος** δισταγμὸς ἐξ δκνηρίας, δκνηρία. — **ψργος** μοιμφή, κατάκορισις. — **πόνος** ἐργασία, μόχθος, κόπος. — **ἔργον** κατόρθωμα. — **οὶς . . . τοῖς ἔργοις** εἰς τὰς πράξεις τῶν ὅποιων (κυρίως : εἰς τοὺς ὅποιους εἰς τὰς πράξεις των). — **ἐπέβαλε τηλικούτον χαρακτῆρα εὐδοξίας** ἐπεχάραξε τόσον λαμπρὸν τύπον τῆς δόξης. — **ἔμποιῶ λήθην τινὸς** κάμνω ὥστε νὰ λησμονήθῃ τι. — **ἐκείνοις**, ποιητικὸν αἴτιον τοῦ : **τῶν πεπραγμένων**.

§ 9-10. οὐ μὴν ἀλλὰ ἀλλ' ὅμως. — **προαιρέσεις** αἱ ἀρχαὶ, τὰς δοποίας ἀκολουθεῖ τις ἐν τῷ βίῳ. — **ἀναμνησθεῖς**, μτχ. ὑποθτκ. = **ἔαντις** **ἀναμνησθῆς**. — **οἰκεῖον** οἰκειακόν, οἰκογενειακὸν (δχι ἔνον). — **δλιγωρῶ τινος** δλίγον φροντίζω περὶ τινος : ἀδιαφορῶ διά τι. — **δραμυῶ** μένω ἀργός, ἀπρακτῶ. — **διατελῶ τὸν βίον** διέρχομαι τὴν ζωὴν μου. — **τῇ ψυχῇ** διὰ τὴν ψυχήν του : διὰ νὰ γυμνάσῃ (καὶ) τὴν ψυχήν του. — **παρακαλῶς** ὑπερομέτρως. — **τὰ ὑπάρχοντα** ἡ περιουσία. — **κοινὸς** εὐπροσήγορος, διμιλητικός. — **θαυμάζω** ἐκτιμῶ. — **σπουδάζω περὶ τινα**

ἐπιζητῶ τὴν φιλίαν τινός.—οἱ γένει προσήκοντες οἱ συγγενεῖς.—πρὸς ἔταιρειαν ὡς πρὸς τὴν ἀπόκτησιν τῆς φιλίας.—κρείττων ἵσχυρότερος, ἀνώτερος.—νόμου... γένους... ἀνάγκης, β' ὅφει τῆς συγκρίσεως γένος συγγένεια.—προσαίρεσις ἐλευθέρα ἐκλογῆ.

§ 11-12. ἐπιλείπει με δ χρόνος ὁ χρόνος μοῦ λείπει: ὁ χρόνος δὲν μοῦ ἀρκεῖ.—τὸ ἀκριβὲς ἡ ἀκριβής (: ἡ λεπτομερής) ἐξιστόρησις.—**ἐν ἄλλοις καιροῖς** ἄλλοτε.—δεῖγμα ὑπόδειγμα.—**ἔξενηνόχαμεν**, πρκμ. ὅριστκ. τοῦ ἐκφέρω παρέχω, ἀνάφέρω ὁ πρκμ. ἐδῶ μὲ σημ. ἐνεστ.—πρὸς δν δεῖ ζῆν σε συμφώνως πρὸς τὴν ζωὴν τοῦ ὅποίου ὀφείλεις νὰ κανονίσῃς τὴν ζωὴν σου: πρὸς τὸν ὅποῖον ὀφείλεις νὰ συμμορφωθῆς.—**πατρῷος** πατρικός, τοῦ πατρός.—**αἰσχρὸν** (δηλ. ἔστι) εἶναι ἐντροπή.—**γραφεῖνς** ζωγράφος.—**ἀπεικάζω** ἀπεικονίζω, ζωγραφίζω.—**σπουδαῖος** =; (§ 1).—**ἀσκεῖν** = **ἀσκεῖσθαι**.—**ἐπὶ τοὺς ἀνταγωνιστὰς** κατὰ τῶν ἀντιπάλων.—**ὡς σοὶ σκοπεῖν**, δπως ὅπως ἀρμόζει εἰς σὲ (: ὅπως πρέπει σὺ) νὰ φροντίζῃς πᾶς...—**ἐνάμιλλος τοῖς τοῦ πατρὸς ἐπιτηδεύμασι** ἐφάμιλλος (: διμοιος) τοῦ πατρός σου κατὰ τὰς πράξεις.—**τὴν γνώμην**, αἰτ. τοῦ κατά τινα διατίθεμαι τὴν γνώμην ἔτσι σκέπτομαι.—**τὸν μὴ ... πεπληρωμένον** = **τὸν μὴ δεδιδαγμένον πολλὰ καὶ καλὰ ἀκούσματα** (=μαθήματα).—**τὰ μὲν σώματα...** ή δὲ **ψυχὴ** ὅπως τὰ σώματα (: αἱ σωματικαὶ δυνάμεις) ... ἔτσι ή **ψυχὴ** (: αἱ δυνάμεις τῆς ψυχῆς).—**σύμμετρος** ἀνάλογος.—**σπουδαῖοι λόγοι** ἥθικη διδασκαλία.—**ὑποτίθεματα τινι** συμβουλεύω τινά.—**δι' ὅν ... ἐπιτηδευμάτων** μὲ ποίας πράξεις...—**ἄν,** ἀνήκει εἰς τὸ ἐπιδοῦναι καὶ εἰς τὸ **εὐδοκιμῆσαι** (δυνητικὰ ἀπρμφ.)**· ἐπιδεδωμι** προκόπτω[·] **εὐδοκιμῶ** ἀποκτῶ ὑπόληψιν.

§ 13 - 14. εὐσεβῶ τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς εἶμαι εὐσεβῆς εἰς τὰ ἀποβλέποντα τὸν θεούς: σέβομαι τὴν θρησκείαν.—**ἔμμενω** μένω πιστός.—**εὐπορία** ἀφθονία.—**καλοκαγαθία** =; (§ 6).—**τὸ δαιμόνιον** ή θεία δύναμις, ή θεότης, τὸ θεῖον.—**πόλις** = **πολιτης** συμπολίτης.—**ἀσκῶ** ἐκτελῶ, κάμνω.—**τὰ περὶ τὸ σῶμα γυμνάσια** αἱ σωματικαὶ ἀσκήσεις.—**μὴ τὰ πρός ... ὅχι** τὰ συντείνοντα (τὰ συντελοῦντα) πρός... λήγω τινὰς παύω ἀπό τι.

§ 15 - 16 προπετής ἀκράτητος.—**στέργω** ἀγαπῶ.—**ἀποδέχομαι** ἐπιδοκιμᾶζω.—**ἀνδητον ... μανικὸν** ἔδιον ἀνοίτου ... ἔδιον παράφρονος.—**σκυθρωπὸς** σοβαρός.—**σύννους** σκεπτικός.—**αὐθάδης** ὑπερηφανος.—**τούτοις ἀπασι,** δτκ. δργνκ.—**μηδέποτε μηδέν ... λήσειν** =

μὴ ἔλπιζέ ποτε ποιήσας αἰσχρόν τι λήσειν.—**λήσειν**, μέλλ. ἀπόμφ. τοῦ λανθάνω διαφεύγω τὴν προσοχήν τινος: κρύπτω.—**καὶ γὰρ** διότι καί.—**ἄν τοὺς ἄλλους λάθης** ἄν (τὸ) κρύψης ἀπὸ τοὺς ἄλλους.—**σεαυτῷ συνειδήσεις** (μέλλ. τοῦ σύνοιδα) θὰ τὸ γνωρίζῃς σὺ δὲ τοῖος.—**θηρεύω** ἐπιδιώκω, ἐπιζητῶ.—**δόξα** φήμη, ὑπόληψις.—**σὺν τῷ καλῷ** ἡνωμένη μὲ τὸ καλόν.

§ 17. εὐλαβοῦμαι τι φυλάττομαι ἀπό τι.—**διαβολὴ** κατηγορία.—**ἀποβλέπω πρὸς τὴν δόξαν** λαμβάνω ὑπὲρ ὅψιν τὴν φήμην.—**ώς μηδένα λήσων** ώς ἐὰν δὲν μέλλῃς νὰ κρυφθῆς ἀπὸ κανένα.—**ἄν κρύψης**, δηλ. **σεαυτόν**.—**παραστίνω** πρὸς στιγμήν.—**δρφθήσει**, πθήκ. μέλλ. δριστκ. τοῦ **δρῶματος**.—**ἄν**, εἰς τὸ ἐπιτιμώντος ἐπιτιμῶ τινί τι **ἐπιπλήττω** (κατακρίνω) τινὰ διά τι.—**πράττοντοι**, μτκ. ὑποθήκ.

§ 18 - 19. ἐπισταμαι γνωρίζω.—**ταῖς μελέταις . . . ταῖς ἐπιστήμαις** = **τῇ μελέτῃ . . . τῇ ἐπιστήμῃ** ἐπιστήμη σπουδή.—**προλαμβάνω** ἀποκτῶ.—**σχολὴ** εὐκαιρία.—**φιληκοῖα** προσεκτικὴ ἀκρόασις.—**τοῖς ἄλλοις**, ποιητκ. αἴτιον τοῦ **ενδρημένα**.—**ἀκούσματα** = ; (§ 12).—**ἀπολείπω** (ἀμιτβ.) παύω νὰ ὑπάρχω, ἐκλείπω, κάνομαι.—**κατοκνῶ** διστάζω.—**ἐπαγγέλλομαι** ὑπόσχομαι.—**διαπερῶ πελάγη** διαπλέω θαλάσσας.—**ἐπὶ τῷ** (μὲ ἀπόμφ.) μὲ τὸν σκοπὸν νά . . . : διὰ νά . . .

§ 20. τῷ τρόπῳ . . . τῷ λόγῳ εἰς τοὺς τρόπους σου . . . εἰς τὰς διμίλιας σου.—**φιλοπροσήγορος** φιλόφρων, εὐγενῆς.—**προσφωνῶ** χαρακτεῖς.
—**αὐτοῖς**, δηλ. **τοῖς ἀπαντῶσι**.—**ἐντυγχάνω τινὶ τοῖς λόγοις οἰκείως** συνομιλῶ μετά τινος φιλικῶς.—**ἡδέως** ἔχω πρὸς **ἀπαντας** είμαι εὗνους (καλὸς) πρὸς ὅλους: τὰ ἔχω καλὰ μὲ ὅλους. + **χρῶμαι τοῖς βελτίστοις** συναναστρέφομαι τοὺς καλυτέρους.—**ἀπεχθήσει**, β' ἐνικὸν πρόσ. μέλλ. δριστκ. τοῦ **ἀπεχθάνοματος (τινι)** γίνομαι μισητὸς (εἰς τινα).—**ἐντευξίς τινι** συνέντευξις, συνομιλία μετά τινος.—**περὶ τῶν αὐτῶν**, δηλ. πραγμάτων.—**πλησμονὴ ἀπάντων (εστι)** κάθε πρᾶγμα φέρει κόρον.

§ 21. δπως ἄν = ἵνα.—**κρατοῦμαι ὑπό τινος** κυριεύομαι ὑπό τινος.—**τοιοῦτος**, δηλ. ἐγκρατής εἰς τὸ κέρδος.—**δι' ὅν=εκεῖνα, δι' ὅν**.—**τῇ δ' ὁργῇ** (ώς πρὸς δὲ τὴν ὁργήν), δηλ. **ἔσει τοιοῦτος** (τ. ἐ. ἐγκρατής), **έάν . . .** —**παραπλησίως** ἔχω πρὸς τινα διατίθεμαι (φέρομαι) διμοίως πρός τινα.—**ἀμαρτάνω** πταίω, κάμνω σφάλμα.—**τὰ τεο-**

πνὰ αἱ τέρψεις, αἱ ἡδοναί.—οἰκέτης ὑπηρέτης.—τὰ πονηρὰ αἱ δυστυχίαι, αἱ λῦπαι.—ἐπιβλέπω προσεκτικῶς παρατηρῶ.—ώς ἀνθρωπος ὁν, ἀντί: ως ἀνθρωπος εἴ τι ἀνθρωπον δντα.

§ 22-23. τηρῶ φυλάττω, διατηρῶ τι ἐμπιστευθὲν εἰς ἐμέ.—**παρακαταθήη,** κυρίως: ἡ κατάθεσις χρημάτων εἰς χεῖρας τινὸς ἢ παράδοσις αὐτῶν εἰς τὴν φροντίδα τινός· **παρακαταθῆηαι λόγων** ἐμπιστευθέντες λόγοι: ἐμπιστευθέντα μυστικά.—**ἀγαθὸς** ἐνάρετος, χρηστός.—**παρεχομένους,** μτχ. ιτγρμτκ. (= διι παρέχονται) ἐκ τοῦ φαίνεσθαι· **παρέχομαι τρόπον** ἔχω χαρακτῆρα.—**πιστὸς** ἀσφαλής.—**ἐπαντὸς δρκος** δρκος ἐπαγόμενος (ἐπιβαλλόμενος) ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου.—**πρόφασις** αιτία.—**ἀπολύτῳ ἐμαυτὸν αἰτίας** ἀπαλλάσσω τὸν ἔαυτόν μου ἀπὸ κατηγορίας.—**εὐδοκῶ** δρκίζομαι ἀληθῶς· τὸ ἀντίθετον: **ἐπιορκῶ.** —**φιλοχρημάτως** ἔχω = **φιλοχρηματῶ** ἀγαπῶ τὰ χρήματα.

§ 24-25. **διαμένω** μένω σταθερός.—**ἔταιρος** φίλος.—**πειρῶμαι τινος** δοκιμάζω τινά.—**ἄπειρος** εἶναι τῶν **ἔταιρων** νὰ ἔχῃς τοὺς φίλους ἀδοκιμάστους.—**τοῦτο**, δηλ. τὸ **πειρᾶσθαι τῶν φίλων.** —**ἔὰν μὴ δεδμενος** τὸ δεῖσθαι προσποιηῇ ἔὰν προσποιησαι διι ἔχεις ἀνάγκην, ἐνῷ δὲν ἔχεις.—**ὅητὰ** τὰ δυνάμενα νὰ λεχθοῦν.—ώς **ἀπορρήτων=ῶς περὶ ἀπορρήτων.** —**ἀνακοινοῦ,** δηλ. τοῖς φίλοις.—**μὴ τυχῶν** ἔὰν ἀποτύχῃς (εἰς τὰς προσδοκίας σου), ἔὰν δηλ. οἱ φίλοι κοινοποιήσουν τὰ ὡς ἀπόρρητα ἀνακοινωθέντα.—**τρόπος** χαρακτῆρ.—**ἐπιστήσει,** β' ἔνικ. πρόσ. μέλλ. δριστκ. τοῦ **ἐπίσταμαι.** —**κοινωνία** συμμετοχή.—**βασανίζω** δοκιμάζω.—**τὰς παρ'** ἔκεινων δεήσεις τὰς γινομένας παρ' ἔκεινων παρακλήσεις: νὰ σοῦ γνωρίσουν ἔκεινοι τὰς ἀνάγκας των.—**αὐτεπάγγελτος** αὐθιδομήτως.—**ἐν τοῖς καιροῖς** δταν τὸ ἀπαιτοῦν αἱ περιστάσεις.

§ 26. **νικῶμαι (ἥττῶμαι)** τινός τινι είμαι κατώτερός τινος εἰς τι.—**κακοποιΐα** κακὴ πρᾶξις.—**ἀποδέχονται τῶν ἔταιρων μή...** νὰ συγκαταριθμῆς μεταξὺ τῶν φίλων σου δχ...—**δυσχεραίνω ἐπὶ τινι λυποῦμαι** διά τι.—**τὰ κακὰ** αἱ δυστυχίαι· τὸ ἀντίθ.: **τὰ ἀγαθά.** —**ἀτυχοῦσι (τοῖς φίλοις)** συνάχθονται συλλυποῦνται τοὺς φίλους των, δταν οὗτοι δυστυχοῦν.—**καλῶς πράττουσι** (μτχ. χρονκ.), δηλ. **τοῖς φίλοις**· **καλῶς πράττω** εύτυχῶ.—**πρὸς τοὺς...** ἐνώπιον τῶν...

§ 27-28. τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα ὡς πρὸς τὴν ἐνδυμασίαν.—τὸ μεγαλοπρεπὲς ἥ μεγαλοπρόπεια.—τὸ περίεργον ὃ περιττὸς στολισμός, ἥ ἐπίδειξις.—τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν=τοῦ πλούτου.—ὑπερβάλλων ὑπερβολικός.—σπουδάξω περὶ τι μετὰ προθυμίας ἐπιδιώκω τι, πολὺ μεριμνῶ διά τι.—τοῖς ὑπάρχοντιν, δηλ. ἀγαθοῖς.—ῶσπερ ἀν εἰς τις κτήσαιτο=ῶσπερ ἀν τις πάσχοι, εἰς κτήσαιτο.—πειρῶ τὸν πλοῦτον χρ... δυναμένοις προσπάθει νὰ κάμνῃς τὸν πλοῦτον σου χρήσιμον καὶ προσδοφόρον· εἶναι δὲ (ὅ πλοῦτος) χρήσιμος μὲν εἰς τοὺς γνωρίζοντας νὰ μεταχειρίζωνται αὐτὸν μὲ ἐλευθερούτητα, προσδοφόρος δὲ εἰς τοὺς δυναμένους νὰ ἀποκτοῦν κτήματα προσδοφόρα.—τιμᾶ ἐκτιμῶ, ἀποδίδω μεγάλην ἀξίαν.—δυοῖν ἔνεκα διὰ δύο λόγους.—τοῦ τε...=καὶ ἔνεκα τοῦ...—ξημία πρόστιμον.—ἐκτίνω πληρώνω.—πρὸς τὸν ἄλλον βίον εἰς τὰς ἄλλας περιστάσεις τῆς ζωῆς.—μηδέν, ἐπίρρο.

§ 29. στέρεγω τὰ παρόντα εἶμαι εὐχαριστημένος μὲ τὴν παροῦσαν κατάστασιν τῶν πραγμάτων.—δνειδίζω τινὶ τι κατηγορῶ τινα διά τι.—καλδες θησαυρόδες...=χάρις δφειλομένη (κατατεθειμένη) παρ' ἀνδρὶ σπουδαίῳ καλδες θησαυρός (ἔστι).—εὐ ποιῶν, μτχ. ὑποθτκ.—πείσει, μέλλ. δριστ. τοῦ πάσχω.—σιτίζω τρέφω.—τοὺς διδόντας, δηλ. αὐταῖς τροφάς.—τοὺς ὠφελοῦντας... τοὺς βλάπτοντας, δηλ. αὐτούς.

§ 30 - 31. πιστευθέντες ὅταν τύχουν ἐμπιστοσύνης.—τοὺς πιστεύσαντας ἐκείνους, οἱ δποῖοι τοὺς ἐνεπιστεύθησαν.—τούς... χαριζομένους (σοι) ἐκείνους, οἱ δποῖοι σ' εὐχαριστοῦν (σοῦ γίνονται εὐάρεστοι).—πρὸς τὸ φαυλότατον πρὸς μεγίστην βλάβην σου.—τοὺς ἀπεκθανομένους (σοι)=ἐκείνους, οἵτινες δὲ ἀπεκθάνοιντο σοι (=οἵτινες ἀπεκθήσονται σοι).—πρὸς τὸ βέλτιστον πρὸς τὸ καλόν σου.—δμιλητικὸς ἐπιτήδειος εἰς συναναστροφήν, κοινωνικός.—σεμνὸς ὑπερήφανος.—ὑπεροπτικὸς ὑπερήφανος.—ὄγκος ἀλαζονεία, ἐπαρσις.—καρτερῶ ὑπομένω.—ῶν - ἀπαντῶν - εἴκων - ἐπιπλήττων, μτχ. ὑποθτκ.—δύσερις λίαν φίλερις, δύστροπος.—τραχέως μὲ ἀπότομον τρόπον.—θυμουμένοις - πεπαυμένοις, μτχ. χρονκ.—θυμοῦμαι θυμώνω.—εἴκω τινὶ ὑποχωρῶ εἰς τινα.—σπουδάξων - χαλόων - χαριζόμενος - ὀν, μτχ. ὑποθτκ.—παρὰ τὰ γελοῖα - παρὰ τὰ σπουδαῖα, ἥ παρὰ δηλοὶ χρόνον.—σπουδάξω εἶμαι σοβαρός.—ἄκαιρος ὁ μὴ ἐν καιρῷ: παράκαιρος.—χαρίζομαι τὰς χάριτας κάμνω εὐεργεσίαν, εὐεργετῶ.—ἀκαριστως χωρὶς χάριν, δυστρόπως.—δπερ πάσχουσιν σο-

πολλοὶ τὸ δποῖον συμβαίνει εἰς τὸν περισσοτέρους. — **ποιοῦντες-ὑπουργοῦντες**, μτχ. ἐπιθτκ. — **ἀηδῶς** δυσαρέστως. — **ὑπουργῷ τινι** προσφέρω ὑπηρεσίας εἰς τινα. — **φιλαίτιος** φιλοκατήγορος. — **βαρὺς** ἀνυπόφορος. — **φιλεπιτιμητῆς** ὁ ἀγαπῶν νὰ ἐπιπλήττῃ. — **παροξυντικὸς** ἔρεθιστικός.

§ 32 - 33. εὐλαβοῦμαι φοβοῦμαι : ἀποφεύγω. — **συνονοσία** συναναστροφή. — **πόνος** συμπόσιον. — **συμπέση καιρὸς** συμβῇ ἡ περίστασις (νὰ παρευρεθῇ). — **ἔξανταμαι** ἔγειρομαι καὶ ἀπέρχομαι : ἀποσύρομαι. — **ἀποβάλλω** χάνω. — **διαμαρτάνω** χάνω. — **εὐθύνω** διευθύνω. — **πολλά**, αἰτ. τοῦ κατά τι. — **φρονῶ ἀθάνατος** δεικνύω δτι εἴμαι ἀθάνατος. — **τῷ μεγαλόψυχος εἶναι** διὰ τῆς μεγαλοψυχίας σου. — **τῷ συμμέτρως ... ἀπολαύειν** διὰ τῆς μετρίας ἀπολαύσεως. — **δσφ καθόσον** : διότι. — **μοχθηρὸς κακά**. — **κερδαίνοντες** μὲ κάποιο κέρδος. — **αὕτη δὲ μόνη, δηλ. ἡ ἀπαιδευσία**. — **προσεξημίωσε**, γνωμικὸς ἄδρ. (πρβλ. § 1 «διέλυσε»). — **τοὺς ἔχοντας, αὐτίγνη, τὴν ἀπαιδευσίαν**. — **πολλάκις δν... = πολλάκις** (οἱ ἀπαιδευτοι) **τοῖς ἔργοις ἔδοσαν τὴν τιμωρίαν τούτων, δν ἐλύπησαν τοῖς λόγοις.** — **τοῖς ἔργοις ἐμπράκτως**. — **τιμωρίαν δίδωμι τινι τιμωροῦμαι** ὑπό τινος. — **πρὸς τοὺς ἀπαγγελοῦντας, δηλ. τοῦτο αὐτοῖς**. — **ψόγος** κατηγορία.

§ 34 - 35. παραδείγματα... = ποιοῦ τὰ παρεληλυθότα παραδείγματα τῶν μελλόντων. — **ταχίστην ἔχει τὴν διάγνωσιν = τάχιστα διαγιγνώσκεται.** — **εὐβούσιλα καλὴ σκέψις, εὐθύτης κρίσεως, φρόνησις.** — **παρθησίαζομαι** διμιλῶ ἐλευθέρως. — **ἀλλότριον πρᾶγμα** ξένη ὑπόθεσις. — **ὑπὲρ τῶν σεαυτοῦ, δηλ. πραγμάτων.** — **ἐπιβλέπω = ;** (§ 2). — **καὶ γάρ = ;** (§ 16).

§ 36 - 37. διώκω τι δὲν μένω δπίσω, δὲν ὑστερῶ ὡς πρός τι : μιμοῦμαι τι. — **ἐπιτήδευμα** ἔργον, πρᾶξις. — **ἀποδέχομαι** ἐπιδοκιμάζω, ἐγκρίνω. — **ζηλῶ** μιμοῦμαι μετὰ ζήλου. — **βέβαιος** σταθερός, διαρκῆς, μόνιμος. — **τοῖς κειμένοις = τοῖς τεθειμένοις.** — **τρόπος**, ἔδω : θέλησις. — **πολιτεύομαι** ζῶ. — **θεραπεύω** περιποιοῦμαι. — **θαυμάζω** σέβομαι, τιμῶ. — **καθίσταμαι εἰς ἀρχὴν** γίνομαι ἀρχων. — **πονηρὸς κακός.** — **διοικήσεις** διοικητικὴ ὑπηρεσία. — **δν δι' ὅσα.** — **ἀνατίθημι τὰς αἰτίας τινὶ** ἐπιφύτω εἰς τινα τὰς κατηγορίας (τὰς εὐθύνας). — **κοιναὶ ἐπιμέλειαι** δημόσιαι ὑπηρεσίαι. — **ἀπαλλάττομαι** ἀποχωρῶ. — **παρίσταμαι τινὶ** ὑποστηρίζω, βοηθῶ τι. — **πράττοντι,** μτχ. χρονκ.

§ 38-39. πλεονεκτῶ ὑπερέχω. — ἀσθένεια ἀδυναμία. — ἐπιεκεῖα εὐθύτης, ἰσότης. — μᾶλλον ἀποδέχομαι προτιμῶ. — δικαία πενταπενία συνδεδεμένη μετὰ δικαιούντης. — πλοῦτος ἄδικος πλοῦτος ἀδίκως ἀποκτηθεὶς. — μέτεστη τινὲς τινος μετέχει τίς τινος. — τοῖς μοχθηροῖς = τοῖς φαύλοις¹ ἀνήκει εἰς τὸ ἀδύνατόν (ἐστι). — μεταλαμβάνω τινὸς λαμβάνω μέρος ἔκ τινος: μετέχω τινός. — μηδὲν ἀλλο, αἴτ. τοῦ κατά τι. — ἀλλ' οὖν γε διποδήποτε ὅμως. — ἐλπίσι σπουδαῖαις κατὰ τὰ χρηστὰς ἐλπίδας (μελλούσης ἀνταμοιβῆς).

§ 40-41. τὰ περὶ τὸν βίον τὰ ἀφορῶντα τὸν βίον. — μέγιστον ἐν ἐλαχίστῳ... μέγιστον πρᾶγμα περιεχόμενον εἰς ἐλάχιστον χῶρον... — τῷ σώματι... τῇ ψυχῇ, δτκ. τοῦ κατά τι. — ἐπίστη β' ἐνικ. πρόσ. ἐνεστ. ὑποτικ. τοῦ ἐπίσταμαι = γνωρίζω. — ἐρεῖν, μέλλ. ἀπόμφ. τοῦ λέγω. — ἐπισκοπῶ τῇ γνώμῃ ἔξετάζω διὰ τοῦ νοῦ, σκέπτομαι. — δύο ποιοῦ καὶροὺς τοῦ λέγειν νὰ θεωρῆς δύο περιστάσεις ἀρμοδίας τοῦ νὰ λέγῃς. — ἐν τούτοις, δηλ. τοῖς καὶροῖς.

§ 42-43. τὰ ἀγαθά... τὰ κακά = ; (§ 26). — μηδ' ἐν ἐτέροις = ἐν μηδετέροις, δηλ. οὔτε ἐν ταῖς εὐτυχίαις οὔτε ἐν ταῖς δυστυχίαις. — ή τοῦ βίου τελευτὴ τὸ τέλος τῆς ζωῆς. — τοῖς δὲ σπουδαῖοις, δηλ. δεῖ φοβερὸν εἶναι. — ἀδοξίᾳ κακῇ φήμῃ, ἀτιμίᾳ. — κατὰ τὴν ἀσφάλειαν ἀσφαλῶς. — κινδυνεύειν, ἐννοεῖ πολεμικοὺς κινδύνους. — τὸ τελευτῆσαι ή τελευτή, διάνατος. — ή περιρωμένη (μοῖρα) ή τύχη. — κατακρίνω τινός τι καταδικάζω τινὰ εἰς τι. — καλῶς ἐνδόξως.

§ 44. τοῦ παρόντος βίου... τοῦ μέλλοντος χρόνου διὰ τὸ παρόν... διὰ τὸ μέλλον. — ἔξενεγκεῖν, ἀδό. β' ἀπόμφ. τοῦ ἐκφέρω. — ἐκφέρω συμβουλίαν δίδω συμβουλάς. — εἰδήσεις, μέλλ. δριστικ. τοῦ οἰδα. — τὸν μετ' εὐνοίας συμβουλεύοντα εὔνους σύμβουλον. — ἐντεῦθεν, δηλ. ἐκ ταύτης τῆς πραγματείας. — προφέρω ἔξαγω, ἀντλῶ.

§ 45. ἀν σχοίην θὰ είχα. — διαμαρτάνω τῆς δόξης ἀποτυγχάνω, ἀπατῶμαι εἰς τὴν γνώμην (: εἰς τὴν καλὴν ἰδέαν). — ήσ, καθ' ἔλξιν ἀντί: ήν. — χαίρω τοῖς ἡδίστοις τῶν σιτίων εὐχαριστοῦμαι εἰς τὰ νοστιμώτατα φαγητά. — πλησιάζω τοῖς συνεξαμαρτάνοντι τῶν φίλων συναναστρέφομαι ἐκείνους ἐκ τῶν φίλων, οἱ διποῖοι συμμετέχουν τῶν σφαλμάτων μου. — τοῦναντίον γιγνώσκω σχηματίζω ἐναντίαν γνώμην. — τοῦτον εἰκός (ἐστι) κτλ.: ἐπόμενον εἶναι οὕτος (δηλ. δ ἐπιτάττων κτλ.) καὶ νὰ ἔγκρινῃ ἐκείνους ἐκ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, οἱ διποῖοι τὸν παρακινοῦν εἰς τὴν ἀρετήν.

§ 46-47. ἐν τούτων, δηλ. τῶν καλῶν ἔργων. — μάλιστα γνησίως=ἀληθεστάτας.—ἐν τῷ ὁρθυμεῖν...=ἐν τῷ ὁρθυμεῖν καὶ ἐν τῷ ἀγαπᾶν τὰς πλησιονάς εἰς τὴν δικηρίαν καὶ εἰς τὴν ἀγάπην τῶν κατὰ κόρον ἀπολαύσεων.—παραπέπηγά τινι (τοῦ ο. παραπήγνυμαι) εἶμαι στερεῶς προσηρημένος εἴς τι: παρακολουθῶ τι. — τὸ περὶ τὴν ἀρετὴν φιλοπονεῖν τὸ νὰ ἐνοχλῆται τις μὲ ζῆλον εἰς τὴν ἀρετήν.—οἰκονομῶ κυβερνῶ, διευθετῶ.—κάκει, δηλ. ἐν τῷ ὁρθυμεῖν κτλ.—ἡσθέντες, ἀδό. μτχ. τοῦ ἥδομαι. — ἐλυπήθημεν, γνωμικὸς ἀδό. (πρβλ. § 1 «διελυσε»). — ἐνταῦθα δηλ. ἐν τῷ φιλοπονεῖν κτλ.—οὐχ οὔτω... ως ὅχι τόσον... ὅσον.—μνημονεύω τινδες ἐνθυμοῦμαι τι.—τὰ ἀποβαίνοντα τὰ ἀποτελέσματα.—διαπονῶ τι μὲ κόπον κάμνω κάτι.

§ 48-49. ἐνθυμοῦμαι σκέπτομαι.—ἐνδέχεται (=ἔξεστι) εἶναι ἐπιτετραμμένον.—τὰ τυχόντα διτιδήποτε (καὶ τὸ κακὸν δηλ.).—εὐθὺς εὐθὺς ἔξι ἀρχῆς.—ποιοῦμαι ὑπόθεσιν θέτω βάσιν (σκοπόν).—ἐπιεικῆς δίκαιος.—εἰκότως (εὐλόγως, δικαίως), δηλ. τούτους μισοῦσιν.—δπον (χρονκ.) ὅταν.—ἢ πού γε πόσον μᾶλλον.—ἐλαττοῦμαι δεικνύομαι κατώτερος, μειονεκτῶ.

§ 50. εἰ δὲ δεῖ...=εἰ δὲ δεῖ στοχάσασθαι (τινα) θητὸν δντα (ἐνῷ εἶναι θητός)... — στοχάζομαι τινος προσπαθῶ νὰ εὔρω, νὰ ἐπιτύχω, νὰ συμπεράνω τι. — ἐπὶ τοῖς οἰκειοτάτοις προκειμένου περὶ τῶν πλησιεστάτων συγγενῶν των. — μάλιστα σαφέστατα. — πῶς ἔχουσι πῶς διάκεινται, πῶς εἶναι διατεθειμένοι. — **Τάνταλος**, μυθικὸς βασιλεὺς τῆς Φρογίας· οὗτος διὰ τὴν ἔπαρσιν καὶ ἀσέβειάν του κατεδικάσθη ὑπὸ τῶν θεῶν νὰ πεινῇ καὶ νὰ διψῇ ἐν τῷ Ἀδη, χωρὶς νὰ δύναται νὰ ἐγγίσῃ τοὺς πρὸ αὐτοῦ καρποὺς καὶ τὸ ὄνδρο, φεύγοντα εὐθὺς ὡς ἐπεχείρει νὰ τὰ ψαύσῃ.

§ 51. οἰς - παραδείγμασι, ἢ α' δτκ. εἶναι ἀντικμ. τοῦ **χρώμενον**, ἢ δὲ β' εἶναι κτγρμ. τοῦ ἀντικμ.: τὸ οἰς ἐδῶ = **τούτοις οὖν**. — καλοκαγαθία=; (§ 6). — **ἔμμενω τινὶ** μένω σταθερός, ἀρκοῦμαι εἴς τι. — **σοφισταὶ**, ἐδῶ (όχι οἱ διδάσκαλοι τῆς φητορικῆς, πολιτικῆς καὶ φιλοσοφίας, ἀλλὰ) οἱ σοφοί (ώς δ Σόλων, Περίανδρος, Χείλων καὶ λοιποί). — **βλάστημα** φυτόν. — **καθιζάνω** κάθημαι. — **ἀπείρως** ἔχω τινδες εἶμαι ἀπειρός τινος.—ἐκ ταύτης διὰ ταύτης. — **ἐπικρατῶ** τὰς τῆς φύσεως **άμαρτίας** κατανικῶ τὰ σφάλματα τῆς (ἀνθρωπίνης) φύσεως.

2.

ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ

§ 1-2. διοικοίης. εἴωθα ἔχω τὴν συνήθειαν, συνηθίζω.—**τοῖς βασιλεῦσιν ύμῖν = ύμῖν τοῖς βασιλεῦσι.** — ἐσθῆς ἔνδυμα, ἔνδυμασία.—ἄγω κομίζω, προσφέρω.—εἰργασμένος κατειργασμένος, δουλευμένος.—**τῶν ἄλλων τι = ἄλλο τι.** — **κτῆμα** (πολύτιμον) πρᾶγμα. — **αὐτοί,** δηλ. οἱ εἰωθότες τοῖς βασιλεῦσιν ύμῖν ἀγειν κτλ.—ἐνδεής εἰμι τινος στεροῦμαι τι.—**πλούτῳ τινος** ἔχω τι ἐν ἀφθονίᾳ.—**λαν ἔδοξαν...** καταφανεῖς=ἔδοξάν μοι εἶναι λαν καταφανεῖς.—**ποιούμενοι - πωλοῦντες,** μτχ. κτγρμτκ. (= δτι ποιοῦνται - δτι πωλοῦσιν) ἐκ τοῦ εἶναι καταφανεῖς.—**δόσις** δωρεά, δῶρον.—**ἔμπορία** ἐμπόριον.—**τεχνικῶς** πανούργως.—**αὐτά,** δηλ. τὰς ἐσθῆτας, τὸν χαλιδὸν κτλ.—**τῶν δμολογούντων,** γνκ. συγκριτικὴ ἢ β' δρος τῆς συγκρίσεως.—**καπηλεύω** εἶμαι κάπηλος, μικρόμπορος.—**ἀν γενέσθαι = δτι γένοιτο ἀν.** —**ἐπιτήδευμα** ἑνασχόλησις, ἔργον.—**δρέγομαί τινος** ἐπιθυμῶ τι.—**ἀπέχομαί τινος** ἀπέχω ἀπό τι : ἀποφεύγω τι.

§ 2 τοὺς μὲν - 3. ιδιώτης ἀπλοῦς πολίτης. — **ἐστὶ πολλὰ τὰ παιδεύοντα** πολλὰ εἶναι ἐκεῖνα ποὺ ἐκπαιδεύονται (μօρφώνουν). — **μάλιστα μὲν** καὶ προπάντων.—**τρυφῶ (-άω)** ζῶ μὲ ἀπολαύσεις, μὲ ἡδονάς.—**ἀναγκάζεσθαι = τὸ ἀναγκάζεσθαι.** — **βίος** τρόπος τοῦ ζῆν.—**πολιτεύομενοι τυγχάνονταιν = πολιτεύονται πολιτεύομαι** διοικοῦμαι.—**παρρησία** τὸ ἐκφράζεσθαι ἐλευθέρως τὸ τί φρονεῖ τις, ἐλευθεροστομία.—**ἐπιπλήττω** ψέγω, ἐπικρίνω.—**ἐπιθέσθαι = ἐπιπλῆξαι** τὸ φανερῶς ἔξεῖναι ... **δμαστίαις** τὸ νὰ ἐπιτρέπεται καὶ εἰς τοὺς φίλους καὶ εἰς τοὺς ἔχθρους φανερὰ νὰ ψέξουν (: νὰ ἐπικρίνουν) τὰ σφάλματα ἄλλήλων.—**τῶν ποιητῶν τινες,** νοοῦνται οἱ ποιηταὶ Ἡσίοδος (750 - 700 π.Χ.), Θέογνις (560 - 500 π.Χ.) καὶ Φωκυλίδης (ἀκμάσας περὶ τὸ 537 π.Χ.) οὗτοι καλοῦνται γνωμικοὶ ποιηταί, διότι τὰ ποιήματα αὐτῶν περιέχουν ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον πολιτικὰς καὶ ἡθικὰς γνώμας.—**οἱ προγεγενημένοι** οἱ παλαιοί.—**ὑποθήκη** συμβουλή, πα-

φαίνεσις.—**ώς χρὴ ξῆν**, πλαγία ἐρωτηκ. πρότ.—**εἰκός**, δηλ. **ἔστι**.—**αὐτούς**, δηλ. **τοὺς ἰδιώτας**.

§ 4-6. δεόμενον. τύραννος ἀνώτατος ἄρχων, βασιλεύς.—**τοιοῦτον**, δηλ. **παίδευμα** μόρφωσις.—**ἄλλ' οὖς = ἄλλ' ἔκεινοι, οὓς.**—**καθίσταμαι εἰς τὴν ἀρχὴν** ἀναλαμβάνω τὴν ἀρχήν.—**ἀνουθέτητοι διατελοῦσι** (δηλ. **δύντες**) περοῦν τὴν ζωήν των μὴ ἔχοντες κανένα νουθετητὴν (σύμβουλον).—**οἱ συνόντες** (δηλ. **αὐτοῖς**) πρὸς **χάριν διμιοῦσιν** ὅσοι συναναστρέφονται αὐτοὺς τοὺς συναναστρέφονται, διὰ νὰ τοὺς ἐνχαριστοῦν.—**καὶ γάρ τοι** ὅθεν.—**πράγματα** δύναμις.—**ἀφορμαὶ** μέσα.—**ἀμφισβητῶ** ἀμφιβάλλω.—**ἐλέσθαι, ἀόρ.** β' ἀπομφ. τοῦ **αἴροῦμαι** προτιμῶ.—**ἰδιωτεύω** εἶμαι ἰδιώτης (ἀπλοῦς πολίτης): ζῶ κατ' ἴδιαν μὴ ἀναμειγνύομενος εἰς τὰ δημόσια ἢ μὴ ἔχων δημοσίαν ὑπηρεσίαν.—**ἐπιεικῶς πράττω** εὐδίσκομαι εἰς μέσην τινὰ κατάστασιν: δὲν εἶμαι οὕτε πολὺ πλούσιος οὕτε πολὺ πτωχός.—**τύραννεύω** εἶμαι **τύραννος** (βασιλεύς).—**δυναστεία** κυριαρχία, ἔξουσία.—**ἰσόθεος** (፡ ὄμοιος) πρὸς τοὺς θεούς.—**οἱ ἐν ταῖς μοναρχίαις δύντες** οἱ μονάρχαι.—**ἐνθυμοῦμαι** σκέπτομαι.—**διεξιόντες** διεξερχόμενοι (τὴν ἴστορίαν αὐτῶν, τῶν μοναρχῶν).—**τοὺς μέν ... διεφθαρμένους, τοὺς δέ ... ἡναγκασμένους, τοῖς δέ ... συμβεβηκότα, αἱ μιχατγρατικ. ἐκ τοῦ δρῶσι = δτι οἱ μέν... διεφθαρμένοι εἰσὶ, οἱ δέ... ἡναγκασμένοι εἰσὶ, τοῖς δέ... συμβέβηκε.**—**χρῆν**, δηλ. διεφθάρθαι· τὸ **χρῆν** πρτκ. τοῦ **χρῆ'** τὸ δὲ **διεφθάρθαι** πρκμ. ἀπομφ. τοῦ **διαφθείρομαι** φονεύομαι.—**ἔξαμαρτάνω** εἰς τοὺς οἰκειοτάτους βλάπτω, κάμνω κακὸν εἰς τοὺς πλησιεστάτους συγγενεῖς μου.—**δπωσοῦν ζῆν ... = ἥγοῦνται λυσιτελεῖν μᾶλλον ζῆν δπωσοῦν.**—**λυσιτελεῖ μᾶλλον** ὠφελιμώτερον εἶναι.—**δπωσοῦν** καθ' οίονδήποτε τρόπον.—**ταύτης ἀνωμαλίας καὶ τῆς ταραχῆς,** τῆς συμβιαινούσης δηλ. εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν βασιλέων.—**παντὸς ἀνδρὸς εἶναι** ὅτι εἶναι ἴδιον παντὸς ἀνδρός.—**ὅ, ἀντὶ ή** (δηλ. ή βασιλεία): ἐνῷ αὗτῃ.—**δεόμενον** (δηλ. **ἔστι**) = **δεῖται** ἔχει ἀνάγκην, ἀπαιτεῖ.

§ 6 καθ' ἑκάστην - 8. καθ' ἑκάστην τὴν πρᾶξιν σχετικῶς μὲ κάθε μίαν πρᾶξιν.—**ἔξ ὁν (τρόπων) = δπωσ πῶς.** ἐκ τοῦ **συμβουλεύειν.**—**κατὰ τρόπον** κατὰ τὸν προσήκοντα τρόπον: δπωσ πρέπει.—**τῶν δεὶ παρόντων** τῶν ἑκάστοτε εὐδίσκομένων πλησίον (σου): τίνες ἔννοοῦνται;—**καθ' δλων** περὶ δλων.—**ἄν χρὴ στοχάζεσθαι καὶ ...**, πλάγιαι ἐρωτήσεις ἐκ τοῦ **διελθεῖν στοχάζομαι τινος** προσπαθῶ νὰ

εῦρω, νὰ ἐπιτύχω τι· διέρχομαι διεξέρχομαι, λέγω.—τὸ δῶρον αὐτὸ τὸ δῶρον ποῖον ἔννοεῖται;—ἔξεργασθὲν ἀφοῦ ἀχθῆ εἰς πέρας, ἀφοῦ ἀποπερατωθῆ.—ὑπόθεσις προορισμός, σκοπός.—συνορῶ βλέπω διὰ μιᾶς, προβλέπω.—τὰ καταλογάδην τὰ πεζά. — παρέσχεν . . . ἔλαβεν, γνωμικοὶ ἀόρ.= παρέχει . . . λαμβάνει ὑποκυ. τῶν ο. πολλὰ (ἀττ. σύντ.).—καταδεέστερος ὑποδεέστερος, κατώτερος.—οὐ μὴν ἀλλὰ ἀλλ' ὅμως.—τὸ ἐπιχείρημα ἡ ἐπιχείρησις, ἡ ἀπόπειρα αὐτή.—καλῶς ἔχει εἶναι καλὸν (λαμπρόν).—τὸ ζητεῖν κτλ., ἐπεξήγησις· ζητῶ ἀναζητῶ, ἀνερευνῶ.—τὰ παραλειπειμένα (πιθκ. πρκμ. μτκ. τοῦ παραλείπομαι), δηλ. ὅπ' ἄλλων.—μοναρχία μοναρχικὸν πολίτευμα: βασιλεία.—δυνήσεις, ἀόρ. εὐκτκ. τοῦ δυνίνημι ὠφελῶ.—τοῖς μέν . . . τοῖς δὲ= ἐκείνοις μέν . . . τούτοις δέ.

§ 9-11 τὴν ἡμέραν. σκεπτέον (δηλ. ἔστιν ἡμῖν) πρέπει νὰ ἔξετάσωμεν.—ἐν κεφαλαίοις γενικῶς, περιληπτικῶς.—δύναμις σημασία.—περιλαμβάνω δρίζω.—ένταυθα εἰς τοῦτο (δηλ. εἰς τὸν γενικὸν δρισμόν).—ἔροῦμεν, μέλλ. δριστκ. τοῦ λέγω.—αὐτοῖς, δηλ. τοῖς βασιλεύοντις.—παῦσαι, δηλ. δυστυχοῦσαν.—καλῶς πράττω=εν πράττω εὔτυχῶ.—τὰ συμπλέποντα τὰ συμβαίνοντα.—τούτων ἔνεκα, δηλ. τοῦ παῦσαι δυστυχοῦσαν κτλ.—πρακτέον ἔστιν (δηλ. αὐτοῖς) πρέπει νὰ κάμνουν (αὐτοί).—ἔραθυμῳ ἀποφεύγω τοὺς κόπους.—ἀμελῶ ἀδιαφορῶ.—φρονιμώτερον διάκειμαι εἶμαι συνετώτερος.—δέδεικται εἶναι φανερόν, δηλ. ἀποδειγμένον.—τοιαύτας... οἵας ἔτι ... ὅπως.—γνώμη ψυχή.—παρασκευάζω διαμορφώνω.—δικητής ἀθλητής.—ἄπασαι αἱ πανηγύρεις, νοοῦνται αἱ τέσσαρες μεγάλαι πανελλήνιοι Ἑορταὶ (δηλ. ;).—οὐδὲν μέρος οὐδὲ τὸ πολλοστημόριον.—τίθημι ἀθλον δρίζω βραβεῖον.

§ 11 ὁν - 14. ὁν=τούτων οὗν.—ένθυμοῦμαί τινος ἔχω τι ὅπ' ὄψει: σκέπτομαί τι.—ὅπως δσον...=ὅπως διοίσεις τῶν ἀλλῶν (πολιτῶν) ταῖς ἀρεταῖς τοσοῦτον, δσον περὶ προέχεις αὐτῶν ταῖς τιμαῖς.—ὅπως πῶς: κατὰ ποῖον τρόπον.—διοίσεις, μέλλ. δριστκ. τοῦ διαφέρω (τινός τινι) ὑπερέχω (τινὸς κατά τι): ἀναδεικνύομαι ἀνώτερός τινος κατά τι.—προέχω τινός τινι ὑπερέχω τινὸς κατά τι.—καταγγῷς, ἀόρ. ὑποτκτκ. τοῦ καταγιγνώσκω· καταγιγνώσκω τινός τοσαύτην δυστυχίαν καταδικάζω τινὰ εἰς τόσην δυστυχίαν: θεωρῶ τινὰ τόσην δυστυχῇ.—ώς περὶ μὲν τὰ θηρία εὑρήκαμεν . . . ήμᾶς δ' αὐτὸνς οὐδὲν ἀν ὠφελήσαμεν ὕστε, ἐνῷ ὡς πρὸς τὰ θηρία ἔχομεν

εῦρει . . . ἡμᾶς αὐτοὺς καθόλου νὰ μὴ δυνάμεθα νὰ ὀφελήσωμεν . . . —
ἀλλ᾽ οὕτω διάκεισο τὴν γνώμην ὃς καὶ τῆς παιδεύσεως . . . δυνα-
μένης ἀλλὰ νὰ νομίζῃς οὕτω ὅτι καὶ ἡ παιδεύσις . . . δύναται. — **τῶν**
παρόντων, δηλ. **σοι· οἱ παρόντες**; (Ιδ. § 6 ἐν σελ. 43). — **τῶν ποιη-**
τῶν, νοοῦνται οἱ ποιηταὶ Ἡσίοδος, Θέογνις καὶ Φωκυλίδης, περὶ τῶν
 δοπίων Ιδ. ἀνωτέρῳ § 3 ἐν σελ. 42. — **εὐδοκιμῶ** ἔχω καλὴν φήμην:
 φημῖζομαι. — **οἱ σοφισταί**. ἑδῶ (ὅχι **οἱ σοφοί**, ὃς ἐν 1, 13, ἀλλ') οἱ
 διδάσκαλοι τῆς ορθορικῆς, πολιτικῆς καὶ φιλοσοφίας. — **ἀπείρως** ἔχω
τινός εἴμαι ἀπειρός τινος: ἄγνοῶ τινα. — **τῶν μὲν = τούτων μὲν**
 (δηλ. τῶν σοφιστῶν). — **τῶν δὲ = ἐκείνων δὲ** (δηλ. τῶν ποιητῶν). —
μαθητῆς (γίγνοντο), μελετῶν αὐτοὺς (ώς ὅντας προγενεστέρους). — **οἱ**
ἐλάττονες οἱ κατώτεροι (κατὰ τὴν ἀξίαν). — **ἀγωνιστῆς** ἀνταγωνιστής,
 ζηλωτής. — **γυμνάσιον** ἀσκησίς (ἑδῶ ὅχι σωματική, ἀλλὰ πνευματική). —
ὑποτίθεμαι θέτω ὡς βάσιν (ώς ἀρχήν). — **καὶ τὴν πόλιν . . . = καὶ**
τὸν διοικήσοντα τὴν πόλιν ὃς κρήτ. — **παρακληθείης**, εἰς τοῦτο (δηλ.
 εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ πνεύματος) **παρακαλοῦμαι** παρακινοῦμαι. —
ἔργωμενεστέρως = ἔργωμενέστερον μὲ περισσότερον θάρρος. — **ἀτι-**
μάζω περιφρονῶ. — **μᾶλλον = ἐπιμελέστερον.** — **αὐτοῦ = σαυτοῦ.**

§ 15-16. ἐντεῦθεν, δηλ. ἀπὸ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς διανοίας. —
εἶναι, ὃς ὑποκεί. Θὰ ἐννοηθῇ ἡ αἰτ. **σέ.** — **καλῶς ἄρχειν**, ὃς ὑποκεί.
 τοῦ ἀπομφ. ἐνν. τὸ **τινά.** — **χαίρω τινὶ** εὐχαριστοῦμαι εἰς τι. — **μέλει**
μοὶ τινος φροντίζω περὶ τινος. — **πλῆθος** λαός. — **περὶ παντὸς ποιοῦ-**
μαι θεωρῶ ἀριστον πάντων. — **κεχαρισμένως τινὶ** εὐαρέστως, προσφι-
 λῶς πρός τινα. — **αὐτοῖς**, κατὰ πληθ., διότι ἡ λ. **τοῦ πλήθους**, εἰς
 τὴν ὅποιαν ἀναφέρεται, εἶναι περιληπτική. — **πολιτεία** πολίτευμα. —
θεραπεύω τινὰ περιποιοῦμαι τινά, δεικνύω ἐνδιαφέρον πρός τινα. —
δημαγωγῶ διευθύνω (διοικῶ) τὸν λαόν: ἀρχω. — **ὑβρίζω** φέρομαι
 ὑβριστικῶς, αὐθαδῶς **ὑβρίζομαι** (πθκ.). κακοποιοῦμαι. — **περιορῶ**
 παραβλέπω, ἀνέχομαι. — **σκοπῶ** προσέχω, κοιτάζω. — **δπως . . . ἔξου-**
σι . . . ἀδικήσονται, πλαγία ἐρώτησις: πῶς . . . — **οἱ δ' ἄλλοι**, δηλ. πο-
 λῖται.

§ 17-18. πρόσταγμα διάταγμα. — **ἐπιτήδευμα**, ἑδῶ: ἔθιμον. —
κινῶ μεταβάλλω. — **μετατίθημι** διορθώνω, τροποποιῶ. — **τὰ μὴ κα-**
λῶς καθεστῶτα (= δητα) τὰ πλημμελῆ: τὰ μὴ δοθά. — **τὸ σύμπαν**
 (ἐπίρρο.) γενικῶς. — **σφίσιν αὐτοῖς δμολογούμενοι** σύμφωνοι πρὸς
 ἀλλήλους. — **πρὸς δὲ τούτοις**, δηλ. **τοιούτους (νόμους)**. — **ἀμφισβή-**

τησις διαφορά, φιλονικία. — **ως**, τοῦτο, καθὼς καὶ τὸ ὅς οἶόν τε, μετὰ τῶν ὑπερθετικῶν: ὅσον τὸ δυνατόν. — **τὰς διαλύσεις**, δηλ. **τῶν δμφισβητήσεων** ἐπομένως: τὰς εἰρηνεύσεις, τὰς συμφιλιώσεις. — **τὰς ἔργασίας**, νοοῦνται αἱ περὶ τὴν γεωργίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς τέχνας ἀσχολίαι. — **αὐτοῖς**, δηλ. τοῖς πολίταις. — **κερδαλέος** ἐπικερδῆς. — **πραγματεία** πολυπραγμοσύνη, ἀσχολία περὶ δίκαιας κ.τ.τ. — **τὰς μὲν = ταύτας μέν**. — **πρὸς δὲ τὰς = πρὸς ἐκείνας δέ**. — **προσθυμότερον** ἔχω πρός τι μετὰ μεγαλυτέρας προσθυμίας ἐπιδιώκω τι. — **ἀμφισβητῶσι**, ὑποκυ.: **αὐτοῖς**, δηλ. οἱ πολίται· **ἀμφισβητῶ =**; (πρβλ. ἀνωτέρῳ «ἀμφισβήτησις»). — **πρὸς χάριν χαριζόμενος**. — **γιγνώσκω ταῦτα** ἔχω τὴν αὐτὴν γνώμην: ἀποφασίζω διμοίως. — **καὶ γὰρ** διότι καὶ. — **ἀκινήτως** ἔχω εἴμαι ἀμετάβλητος.

§ 19. οἰκῶ διοικῶ. — **πατρῷος** πατρικός. — **ταῖς μὲν κατασκευαῖς ... ταῖς δὲ πράξεισιν**, δτκ. τῆς ἀναφορᾶς. — **κατασκευαῖ**, νοοῦνται ὅχι μόνον αἱ δημόσιαι οἰκοδομαὶ (δηλ. ναοί, ἀγοραί, λιμένες κ.τ.τ.), ἀλλὰ γενικώτερον ὅλα ἐκεῖνα, τὰ δποῖα πρέπει νὰ ὑπάρχουν εἰς μίαν πόλιν καλῶς διοικουμένην. — **λαμπρῶς** μεγαλοπρεπῶς, πλουσιοπαρόχως. — **πράξεις** εἰσπράξεις τῶν δημοσίων προσόδων. — **ἀκριβῶς** ἐπιμελῶς, αὐστηρῶς. — **διαρκῶ** ἐπαρκῶ, ἀντέχω εἰς τὰς δαπάνας. — **μηδ' ἐν μιᾷ = ἐν μηδεμιᾷ.** — **καὶ τῷ κάλλει = καὶ ἐν τῷ κάλλει.** — **κτήματα** ἔπιπλα καὶ σκεύη. — **τῶν φίλων** (γνκ. ἀντικμνκ.) πρὸς τοὺς φίλους. — **τὰ τοιαῦτα τῶν ἀναλογίατων** αἱ τοιούτου εἰδους δαπάναι. — **οἱ ἐπιγιγνόμενοι** οἱ μεταγενέστεροι: οἱ ἀπόγονοι. — **πλείονος ἀξιος** ἔχων μεγαλυτέραν ἀξίαν. — **τῶν δεδαπανημένων**, γνκ. συγκριτική.

§ 20. ποιῶ τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς λατρεύω τοὺς θεούς. — **θῦμα** θυσία. — **θεραπεία** λατρεία. — **μᾶλλον ἐπίπει ... = ἐπίπει** (ἐστι) **πράξειν ἀγαθόν** τι παρὰ **τῶν θεῶν τοὺς τοιούτους μᾶλλον ἢ τοὺς καταβάλλοντας πολλὰ ἵερετα.** — **πράττω τι παρά τυνος λαμβάνω τι παρά τυνος.** — **τοὺς τοιούτους**, δηλ. τοὺς παρέχοντας ἔαυτοὺς ὡς **βελτίστους καὶ δικαιοτάτους.** — **καταβάλλω = θύω.** — **ἵερετον** ζῷον πρὸς θυσίαν.

§ 21. ταῖς ἀρχικαῖς τῶν τιμῶν = ταῖς τιμαῖς, αἱς ἀρχή τις καὶ δυναστεία συνήπτει διὰ τῶν τιμῶν, μετὰ τῶν ὁποίων συνυπάρχει ἀρχή τις καὶ ἔχουσία: διὰ τῶν ἀξιωμάτων. — **οἱ οἰκειότατοι** οἱ πλησιέστατοι (: οἱ στενοί) συγγενεῖς. — **ταῖς ἀληθεστάταις** διὰ τῶν ἀλη-

θεστάτων, διὰ τῶν πραγματικῶν τιμῶν (ώς π. χ. ἡ πρόσκλησίς τινος πρὸς σύσκεψιν, ἡ δωρεὰ διὰ καλὰς πράξεις κ.τ.τ.).— **οἱ εὐνοῦστατοί (σοι)** οἱ εὐνοϊκώτατα (: οἱ φιλικώτατα) διακείμενοι (πρὸς σέ).—**σώζω** διασώζω, διατηρῶ.—**τυραννὸς** ἀνωτάτη ἀρχή, βασιλεία.—**μάλιστα** εὐκολώτατα.—**κῆδοματικοὶ τινος** φροντίζω περὶ τινος.—**οἱ οἰκοι οἱ πολιτικοὶ** τὰ ὑπάρχοντα, αἱ περιουσίαι τῶν πολιτῶν.—**πλεῖστον ποιῶ** τι αὐξάνω τι.—**τὰ τῶν οἰκούντων** τὰ ἀγαθὰ (ἢ περιουσία) των...—**οἰκεῖα τῶν...** ἔστι ἀνήκουν εἰς τὸν οἶκον (: εἰς τὴν οἰκογένειαν) τῶν...

§ 22-23. πιστὸς ἀξιόπιστος.—**συμβόλαιον** συμφωνία, ὑποχρέωσις.—**νόμιμος** δίκαιος.—**περὶ πλείστου ποιοῦματι τινα** τὰ μέγιστα τιμῶ τινα.—**τὸν παρὰ σοῦ λαμβάνειν ἀξιοῦντας** ὑπονοεῖ τοὺς σοφούς.—**ἔξαιρῶ τινός τι** ἐκβάλλω (: ἀφαιρῶ) τι ἀπό τινα.—**ὅπως ἀν διαθῆς...** οὕτω... ἔξεις ὅπως θὰ διαθέσῃς... ἔστι... θὰ διατεθῆς.—**δόκει δὲ τοῖς ἀλλοις,** δηλ. **δργίζεσθαι.**—**δοκῶ** φαίνομαι, παρέχω τὴν ἐντύπωσιν: ὑποκρίνομαι.—**ὅταν σοὶ καιρὸς ἥ ὅταν τὸ ἀπαιτῇ ἢ περίστασις.**—**δεινὸς** αὐθτηρός.—**τῷ μηδέν σε λανθάνειν τῶν γιγνομένων,** κατ' ἔννοιαν: διὰ τῆς ἐρεύνης ὅλων, ὅσα γίνονται.—**πρᾶος ἐπιεικῆς.**—**τῷ τὰς τιμ... ἀμαρτανομένων** διὰ τῆς ἐπιβολῆς τιμωριῶν μικροτέρων τῶν παραπτωμάτων (δχι δηλ. ἀναλόγων πρὸς τὰ παραπτώματα).

§ 24 - 26. ἀρχικὸς ἴκανὸς ἄρχων.—**χαλεπότης** ἀγριότης, δυστροπία.—**τὸ σφόδρα κολάζειν** ἡ ὑπερβολικὴ τιμωρία: ἡ ὑπερβολικὴ σκληρότης τῶν ποιῶν.—**πάντας ὑποκρ.** τοῦ **ἡττᾶσθαι καὶ νομίζειν** **ἡττῶματι τινος** εἴμαι κατώτερός τινος.—**ἀλλὰ τῷ πάντας ἡττᾶσθαι τῆς σῆς διανοίας καὶ νομίζειν...**, κατ' ἔννοιαν: ἀλλ' ὑπερέχων ὅλων κατὰ τὴν σοφίαν, ὥστε νὰ νομίζουν ὅλοι...—**ἴσθι,** ἐνεστ. προστητκ. τοῦ **εἰμί.**—**ταῖς ἐπιστήμαις** (= **τῇ ἐπιστήμῃ**), δηλ. τῶν πολεμικῶν ἢ δτκ. δηλοὶ τρόπον, ὅπως καὶ αἱ κατωτέρω: **ταῖς παρασκευαῖς**=**τῇ παρασκευῇ** (δηλ. τῇ πολεμικῇ), **τῷ μηδέν...** **πλεονεκτεῖν.**—**οὕτως δυιλῶ πρὸς τινα** τοιουτοδόπως συμπεριφέρομαι πρός τινα: τοιοῦτον παρέχω τὸν ἕαντόν μου πρός τινα. —**ἡττῶν ἀσθενέστερος** τὸ ἀντίθετον: **κρείττων = ;** —**ἀξιώσειας,** δηλ. **δυιλεῖν.**—**φιλονικῶ** ἀμιλλῶμαι, ἀγωνίζομαι.—**περὶ ὄν = περὶ τούτων,** ἀ.—**ἄν μέλλῃ συνοισεῖν σοι** θὰ σὲ ὠφελήσουν.—**κρατήσαντι,** μτχ. ὑποθτκ.: **κρατῶ** νικῶ.—**φαῦλος ἀξιος** καταφορήσεως.—**συμφερόντως (αὐτοῖς)** πρὸς ὠφελειάν των.—**μετὰ βλάβης** μὲ ζημίαν (των).—**περιγγυομαι** νικῶ.—

μεγαλόφρεων μεγαλόψυχος, γενναιόκαρδος, θαρραλέος.—**περιβάλλομαι** ἀναλαμβάνω.—**κατέχω** ἔπιτυγχάνω, κατορθῶ.—**ἔφεμαί τινος** ἔπιθυμιδ τι.—**ἔξεργάζομαι** φέρω εἰς πέρας, τελειώνω.—**οἶς=ταῦτα,** οἶς.—**ἀριστα χρῆματι τῇ παρούσῃ (ἀρχῇ)** ἀριστα διαχειρίζομαι τὴν ἀρχὴν ποὺ ἔχω.—**τελέως** τελείως καθ' ὅλα.—**οἶον χρή,** δηλ. εἶναι σε.—**εὐ πράττω** εὐτυχῶ.—**ῶσπερ ἐν τῷ παρόντι,** δηλ. εὖ πράττεις.—**ἀτυχῶ τινος** στεροῦμαι τινος.

§ 27 - 28. μηδὲ μεθ' ὁν = μηδὲ τούτοις, μεθ' ὁν.—**συνδιατρίβω** διέρχομαι τὸν χρόνον ματὶ τινος.—**ἀκριβεῖς ποιοῦμαι τὰς δοκιμασίας τινῶν** ἔπιμελῶς (προσεκτικῶς) ἔξετάζω τινάς.—**οἱ συνόντες** οἱ συναναστρεφόμενοι, οἱ σχετικοί, οἱ φίλοι.—**τοῖς χρωμένοις=τοῖς συνοῦσι.**—**ἔφιστημι τινά τινι διορίζω** τινὰ εἰς τι.—**πράγματα** ὑποθέσεις (τῆς πόλεως).—**τοιούτους ... ὡς αὐτὸς τὰς αἰτίας ἔξων ὁν ἀνέκεινοι πράξασι,** κατ' ἔννοιαν: ἄλλους ... μὲν αὐτὴν τὴν ἰδέαν, ὅτι θ' ἀποδοθῇ εἰς σὲ διτίποτε ἔκεινοι πράξουν.—**ἔπιτιμῶ τινι ἀποδοκιμάζω** κατακρίνω τι.—**τὰ ἀμαρτανόμενα =;** (πρβλ. § 23 «τὰς τιμωρίας ἐλάττους τῶν ἀμαρτανομένων»).—**δίδωμι παρεργήσαν** παρέχω ἐλευθερίαν λόγου.—**ἀμφιγνοῶ** ἀμφιβάλλω.—**συνδοκιμάζω** ἔξετάζω μετά τινος.—**διορῶ** διακρίνω.—**θεραπεύω** περιποιοῦμαι.—**πλέον ἔχω τινὸς πλεονεκτῶ**, εὑρίσκομαι εἰς ἀνωτέραν μοῖραν ἀπό τινα.—**τοὺς λόγους τοὺς περὶ ἀλλήλων τί λέγοντι** ἄλλοι περὶ ἀλλων.—**καὶ περὶ ὁν = καὶ τούτου, περὶ ὁν.**—**ξημία** τιμωρία.

§ 29 - 31. κρατῶ τινος εἶμαι κύριος τινος.—συνουσία=; (πρβλ. § 27 «οἱ συνόντες»).—**εἰνῆ ἄνευ** ὑπολογισμοῦ.—**ἀλογίστως** ἀπερισκέπτως.—**διατρίβῃ** συναναστροφή, σχέσις.—**ἐπιδιδωμι** προκόπτω, προοδεύω.—**φιλοτιμοῦμαι ἐπὶ τινι εἶμαι** ὑπερήφανος διά τι.—**μέγα φρονῶ,** ἐκ τοῦ φαίνοντος μέγα φρονῶ **ἐπὶ τινι εἶμαι** ὑπερήφανος διά τι.—**μέτεστι τοῖς πονηροῖς** μετέχουν οἱ κακοί.—**τὰς μετὰ δέουσι γιγνομένας (σοι)** αἱ ὁποῖαι ἐκ φόβου ἀπονέμονται εἰς σέ.—**αὐτοὶ παρ' αὐτοῖς** μόνοι των (εὑρισκόμενοι οἱ πολῖται, ἀπόντος δηλ. σοῦ).—**γνώμη** φρόνησις.—**λανθάνω** δὲν γίνομαι ἀντιληπτός.—**ἢν ἐπὶ τῷ...=ἢν συμβῇ σοι χαίρειν ἐπὶ τῷ (=ἐπὶ τινι) τῶν φαύλων** (οἰδός.) φαῦλον μηδαμινόν, ἀνάξιον λόγου.—**ἐνδείκνυμαι** (μετὰ μτχ.) δεικνύω ὅτι...—**σπουδάζω περὶ τι** ἀσχολοῦμαι περὶ τι.—**κοσμίως** εὐπρεπῶς τὸ ἀντίθετον **ἀτάκτως=;** —**ἡθος** χαρακτήρ.—**δμοιοῦμαι** γίνομαι δύμοιος.—**τοῖς ἀρχοντιν=τοῖς ἥθεσι τῶν ἀρχόντων.**

§ 32 - 33. περὶ πλείους ποιοῦμαι (μετ' ἀπομφ.) προτιμῶ νά... — δόξῃ, δτκ. τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου εἰς τὸ κτητά· κτητὸς δυνάμενος ν' ἀποκτηθῇ. — χειμάτων, γνκ. τοῦ τιμήματος. — ὀνητὸς δυνάμενος ν' ἄγοασθῇ. — τὰ χρήματα καὶ φαύλοις παραγίγνεται τὰ χρήματα γίνονται κτῆμα καὶ τῶν φαύλων. — ἀλλ' ή εἰμὴ (μόνον). — οἱ διενεγκόντες (δηλ. τῇ δρετῇ) οἱ διακριμέντες κατὰ τὴν ἀρετήν. — τρυφῶ (-άω) εἶμαι εὐπρεπής, μεγαλοπρεπής. — καρτέρει δέ... = ἐν δὲ τοῖς ἀλλοις ἐπιτηδεύμασι καρτέρει ὡς κεχ (καρτερεῖν) τὸν βασιλεύοντας. — ἐπιτήδευμα πρᾶξις, ἐνέργεια. — καρτερῶ εἶμαι καρτερόκος : ὑπομένω τοὺς κόπους. — δψις ή ἔξωτερική δψις, τὸ ἔξωτερικόν (τυνος). — ἐπισκοπῶ ἔξετάζω καλῶς. — καράτιστον, δηλ. ἔστιν. — ή ἀκμὴ τῶν καιρῶν αἱ εὐκαιρίαι. — ἔχοντας, ὑποκυ.: οἱ καιροί· δυσκαταμαθήτως ἔχω δυσκόλως μανθάνομαι : δυσκόλως γίνομαι ἀντιληπτός. — ἐλλείπω εἶμαι ἐλλιπής, ἔχω διλιγώτερα τοῦ δέοντος· τὸ ἀντίθ.: πλεονάζω. — μετριότης μεσότης, συμμετρία.

§ 34 - 35. ἀστεῖος εὔχαρις, εὐτράπελος. — σεμνὸς σοβαρός. — τὸ μέν, δηλ. τὸ σεμνὸν εἶναι. — τυραννὸς ἀνωτάτη ἀρχή: βασιλικὸν ἀξιώμα. — πρόσταγμα παράγγελμα: συμβουλή. — σεμνύνομαι εἶμαι σεμνὸς (σοβαρός): προσποιοῦμαι σοβαρότητα. — ἰδέα τρόπος· διμοτεραις ταῖς ἰδέαις, δηλ. τῇ τε ἀστειότητι καὶ τῇ σεμνότητι. — συμφορᾶ κακόν. — ἀκριβῶ (-ῶ) ἀκριβῶς γνωρίζω (: μανθάνω). — ὅν=τούτων, ἀ. — ἐμπειρία πεῖρα: ἀσκησὶς πρακτική. — μέτιθι, ἐνεστ. προστκτ. τοῦ μετέρχομαι ἐπιδιώκω. — φιλοσοφία ἐπιστήμη, σπουδή. — τὰς δόσους τοὺς τρόπους, τὰς μεθόδους (διὰ τῶν δποίων θὰ γνωρίζῃς ἀκριβῶς τὰ πράγματα). — τὸ γυμνάζεσθαι ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων = ή ἐμπειρία. — δύνασθαι σε... = ποιήσει σε δύνασθαι κρήσθαι (καλῶς) τοῖς πράγμασι.

§ 36. θεωρῶ σκέπτομαι. — τὰ συμπλεοντα=; (§ 9). — μνημονεύω ἀνακαλῶ εἰς τὴν μνήμην μου. — εύδοκιμῶ=; — εἰκὼν ἀνδριάς. — ὑπόμνημα ἀνάμνησις. — τῆς δρετῆς - τοῦ σώματος, γνκ. ἀντικειμενικαὶ τοῦ ὑπόμνημα. — καλῶς ἐντίμως, ἐνδόξως. — βασιλεῖα βασιλικὸν ἀξιώμα. — δπως μηδέν... πρᾶξεις, πλαγία ἔρωτμτκ. πρότ. = πῶς νὰ μὴ πράξῃς πανέν...

§ 37 - 39. περιορῶ (μετὰ μτχ. κτγρμτκ.) ἀφήνω νά... — μελετῶ (μετ' ἀπομφ.) ἀσκοῦμαι νά... — συνεδίζομαι συνηθίζω. — ἀττ(a),

K. ΚΟΣΜΑ - "Ισοκράτους λόγοι

ἀντων. ἀναφρ. = **ἄτινα**· **ἄν φαίνηται** = φανεῖται. — χρῶ τοῖς εἰρη-
μένοις, δηλ. **μοι** (ὑπ' ἐμοῦ). — τοὺς ἀκριβῶς περὶ μικρῶν ἔριζον-
τας - τοὺς εὖ περὶ τὸν μεγίστων λέγοντας, τὸ πρῶτον ἵτο ἴδιον τῶν
σοφιστῶν, τὸ δεύτερον τῶν δρυθῶν φιλοσοφούντων. — **ἀκριβῶς** περὶ¹
μικρῶν μὲν ἀκριβολογίαν (μὲν λεπτολογίαν) δι' ἀσήμαντα πράγματα. —
ἐν πολλαῖς ἀπορίαις εἰμι ζῶ μὲν πολλὰς στερησίες. — **λέγω μέτρια**
διμιλῶ ἐντὸς τῶν δρίων (ἄνευ ἔξογκώσεων ἢ ἐλαττώσεων). — **διμιλεῖν**
καὶ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς ἀγνόωτοις καὶ τὰς πράξεις νὰ ἐκτελοῦν
(συνετῶς) καὶ τοὺς ἀνθρώπους νὰ συναναστρέψουνται (προσηκόντως). —
μετρίως μὲ τὸ προσῆκον μέτρον.

§ 40-42. παραλανθάνω τινὰ διαφεύγω τὴν προσοχήν τινος. —
τοσούτων δητῶν τὸ πλῆθος καὶ τῶν ἄλλων καὶ τῶν ἀρχόντων
ἀφοῦ τόσοι πολλοὶ εἶναι καὶ οἱ ἄλλοι ἀνθρωποι (δηλ. οἱ ἴδιωται) καὶ
οἱ ἀρχοντες. — **τι τούτων**, δηλ. τῶν ὑπ' ἐμοῦ εἰρημένων. — **ἐπιτηδεύον-**
τες = ποιοῦντες. — ἀλλὰ γάρ, διὰ τοῦτο γέρατος. — **ἐν τοῖς λόγοις**
τούτοις, δηλ. τοῖς παρανετικοῖς. — **καινότης** τὸ καταφανές, τὸ νέον.
— **ἀπιστον** ἀπίστευτον. — **τὰ νομιζόμενα** τὰ συνήθη. — **ἡγεῖσθαι**, ἐκ
τοῦ **χρή**. — **χαρίεις** μορφωμένος, σοφός. — **τοῦτον**, δις **ἄν**..., ἐδῶ δι
Ίσοκράτης ὑπαινίσσεται τὸν ἁυτόν του. — **κάλλιστα** μὲν ὅραιοτάτας
(γλαφυροτάτας) λέξεις. — **πρόδηλον** πολὺ γνωστόν. — **τὰ συμβουλεύον-**
τα, ἀντικμ. εἰς τὸ **νομίζουσιν** χερησιμώτατα, κτυγμ. — **τῶν ποιημάτων**
καὶ τῶν **συγγραμμ.,** γνω. διαιρτκ. — **αὐτῶν**, δηλ. τῶν συμβουλεύον-
των ποιημάτων καὶ συγγραμμάτων. — **πεπόνθασιν** δπερ πρὸς
τούς... ἔχουσι διατεθῆ πρὸς αὐτά, δπως (διατίθενται) πρὸς τούς... —
καὶ γὰρ διότι καὶ. — **ἐκείνους**, δηλ. τοὺς νουθετοῦντας. — **ἐπαινοῦσι**,
ὑποκμ.: **ἀπαντες**. — **συνεξαμαρτάνω** περιπίπτω δμοῦ μετά τινος εἰς
παραπτώματα. — **τοῖς ἀποτρέπουσι**, δηλ. ἀπὸ τῶν παραπτωμάτων.

§ 43-44. σημεῖον ποιοῦματι τι φέρω τι ὡς ἀπόδειξιν. — **Ἡσιό-**
δου καὶ Θεόγνιδος καὶ Φωκ., περὶ τούτων ἴδ. § 3 ἐν σελ. 42. —
λέγοντες, μτχ. ἐνδοτκ. — **συνδιατρίβω τινί**, ἐδῶ: ἀκούω τι. — **ἄνοια**
ἀνοησία, ἀνόητος λόγος. — **ὑποδήηη=;** (§ 3). — **σπουδάζω ἐπὶ τινὶ**
ἀσχολοῦμαι μετά ζήλου (ἐπιμελείας) εἰς τι. — **διατεθεῖν**, ὑποκμ.:
ἀπαντες. — **οὕτω** τόσον.

§ 45-47. τι δεῖ τίς ἡ ἀνάγκη. — **διατρίβω** χρονοτριβῶ: χάνω
τὸν καιρόν μου. — **δλως** γενικῶς. — **θέλοιμιν = θέλειοιμεν.** — φύσις

φυσικὴ Ἰδιότης. — σιτία τροφαί. — χαίροντας - ἔχοντας - δοκοῦντας, κτγμτκ. μτχ. ἐκ τοῦ εὐρήσουμεν. — χαίρω τινὶ; [§ 15 ἐν σελ. 45]. — δοκοῦντας = νομίζοντας. — ποιῶ τι τῶν δεόντων δὲν παραμελῶ τὸ καθῆκον μου. — τοῖς τοιούτοις, ἀντικμ. τοῦ δρέσειν. — πρὸς τοῖς εἰρημένοις ἐκτὸς ἐκείνων ποὺ ἔχω εἴπει. — ἀπλοῦς χρηστός. — τὰ σφέτερ(α) αὐτῶν = τὰ έσαιτῶν. — ψυχὴ διάνοια, νοῦς. — πονῶ κοπιάζω. — ἐν ταῖς ἐρημίαις κατὰ μόνας, ὅταν εἶναι μόνοι. — εὐχομένους, ἵνα οἱ θεοὶ φροντίσουν περὶ ἐκείνων, περὶ τῶν δποίων ὁφειλον αὐτοὶ νὰ φροντίζουν. — καθ' ἀπάντων γιὰ δλους. — τοῖς εἰρημένοις, δηλ. δμαρτήμασι.

§ 48-49. δ' οὖν διώσδήποτε ὅμως. — Η ποιεῖν ή γράφειν τι νὰ γράφουν ή ποίημά τι ή πεζόν τινα λόγον. — κεχαρισμένος εὐχάριστος. — τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς ἀμελλας τὰς μάχας καὶ τοὺς ἀγῶνας (τῶν μυθολογούμενων). — ψυχαγωγοῦμαι τέρπομαι, εὐχαριστοῦμαι. — τοὺς πρώτους εὐδόντας τραγῳδίαν, ἐννοοῦνται οἱ τραγικοὶ ποιηταὶ Θέσπις, Χοιρίος, Φρύνιχος καὶ Πρατίνας· ἐκ τούτων δ μὲν Θέσπις πρῶτος διεμόρφωσε τὴν τραγῳδίαν, οἱ δὲ ἄλλοι προήγαγον αὐτήν. — καθοδῶ κατανοῶ. — Ιδέα εἰδος· ἀμφοτέραις ταῖς Ιδεαῖς ταύταις, δηλ. τῷ τε μύθῳ καὶ τοῖς ἀγῶσι. — καταχρῆματι τινὶ κάμνω μεγάλην χρῆσιν τινὸς εἰς τι. — τῶν ήμιθέων, ἐννοοῦνται οἱ διμηρικοὶ ήρωες Ἀγαμέμνων, Ἀχιλλεύς, Αἴας καὶ λοιποί. — μυθολογῶ (μετ' αἰτ.) μὲ τρόπον μυθώδη διηγοῦμαι (ψάλλω) τι. — τοὺς μύθους εἰς ἀγῶνας καὶ πράξεις κατέστησαν τοὺς μύθους παρουσίασαν εἰς ἀγῶνας καὶ πράξεις: τοὺς μύθους ἐδραματοποίησαν. — δικουστούς, δηλ. τοὺς ἀγῶνας. — ἀφεκτέον = δεῖ ἀπέχεσθαι. — τοὺς δχλους χαίροντας=τὸν δχλον χαίροντα.

§ 50-53. διέρχομαι διεξέρχομαι, λέγω. — σε δεῖν, τὸν οὐχ ἔνα τῶν πολλῶν ἀλλὰ πολλῶν δντα τύχαννον δτι πρέπει σύ, δ δποῖος δὲν εἰσαι ἔνας ἀπὸ τοὺς πολλούς, ἀλλὰ πολλῶν βασιλεύς. — ταῖς ήδοναῖς ἀπὸ τὰς ήδονάς, ἀπὸ τὴν εὐχαριστησιν, τὴν δποίαν παρέχουν. — ἐπὶ τῶν χρησίμων ἀπὸ τὴν ὁφέλειαν, τὴν δποίαν παρέχουν. — ἀλλως (τε) καὶ μάλιστα. — τὰ γυμνάσια τὰ τῆς ψυχῆς αἱ ἀσκήσεις τῆς ψυχῆς, τοῦ νοῦ: ή πνευματικὴ μόρφωσις. — ἀμφισβητῶ διαφωνῶ. — οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν δντες οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὴν φιλοσοφίαν: οἱ φιλόσοφοι: οἱ διδάσκαλοι τῆς σοφίας. — ἐριστικοὶ λόγοι διάλογοι: διαλεκτικαὶ συζητήσεις. — οἱ πλησιάσαντες αὐτοῖς (δηλ. τοῖς περὶ τὴν

φιλοσοφίαν οὖσι) = οἱ ἀκροαταὶ τῶν, οἱ μαθηταὶ των.—**ἔξι ἑκάστου τούτων...** **δυνάμενον**, κατ' ἔννοιαν: νὰ φαίνεται ὅτι δύναται σκεπτό-μενος νὰ ἐκλέγῃ ἔξι ἑκάστου τούτων (δηλ. τῶν ἐφιστικῶν λόγων, τῶν πολιτικῶν καὶ τῶν λοιπῶν οἰωνδήποτε λόγων) τὰ χρήσιμα.—**ἀφέμενον**, ὑποκυ. **τὸν καλῶς πεπαιδευμένον καὶ δυνάμενον βουλεύεσθαι** ἀφίεμαι (μετὰ γνκ.) ἀφήνω τι.—**τὰ διμφιοβητούμενα ἐκεῖνα**, περὶ τῶν δποίων ὑπάρχει διαφωνία (ἔδω: μεταξὺ τῶν φιλοσόφων).—**τὸ ἀντίθ.: τὸ συνομολογούμενον.** —**αὐτὸν**, δηλ. τῶν φιλοσόφων.—**Ιαμβάνω τὸν ἔλεγχόν τινος ἐπὶ τινος κοίνῳ τινὰ ἀπό τι.** —**Θεωρεῖν**, δηλ. **αὐτοὺς** (δηλ. τοὺς φιλοσόφους).—**Θεωρῶ κοίνῳ.** —**συμβουλεύοντας** ὅταν συμβουλεύουν.—**ἐπὶ τῶν καιρῶν εἰς τὰς καταλήλους περιστάσεις.** —**λέγοντας** ὅταν λέγουν.—**καθ' δλῶν περὶ δλῶν.** —**ἀποδοκιμάζω** ἀποδρίπτω μετὰ γενομένην ἔξέτασιν: καταφρονῶ.—**περὶ πολλοῦ ποιοῦμαί τινα ἐκτιμῶ τινα.** —**Θεραπεύω** =; (§ 28).—**τυραννικὸς** ἀριστῶν εἰς τύραννον (: εἰς βασιλέα).

§ 54. τιμᾶ σε τούτοις = δωροῦμαί σε τούτοις σὲ φιλοδωρῶ μὲ αὐτά.—**τιγχάνω δυνάμενος = δύναμαι.** —**ἀρχόμενος** εἰς τὴν ἀρχὴν (τοῦ λόγου μου): 1d. § 1.—**πλείονος**, γνκ. τοῦ τιμήματος.—**τιαιάντας**, δηλ. **ἄγειν σοι δωρεάς.** —**χρῆ, ἐνεστ.** ὑποτακτ. τοῦ **χρῶματος**.—**διαλείπεις**, δηλ. **χρώμενος· διαλείπω** 1)=ἀφήνω νὰ παρέλθῃ ἐν τῷ μεταξὺ χρόνος: 2) μετὰ μτχ. (ἄλλὰ κατὰ τὸ πλεῖστον μετ' ἀρνήσεως)=παύω.—**κατατρίβω** φθείρω, καταστρέφω (διὰ τῆς χρήσεως).—**πλείονος ἀξιος** πολυτιμότερος. *θλ*

Κ. ΚΟΣΜΑ ΣΧΟΛΙΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

Σενοφῶντος Ἀγάθιος ('Ἐκλογαὶ ἐκ τοῦ πρώτου βιβλίου). Σχολική μετάφρασης μὲ παρατηρήσεις (γραμματικάς, συντακτικάς, πραγματικάς) καὶ μὲ ἐπιγραφὰς καὶ περιλήψεις.

Σενοφῶντος Ἀγάθιος ('Ἐκλογαὶ ἐκ τοῦ δευτέρου βιβλίου). Σχολική μετάφρασης μὲ παρατηρήσεις (γραμματικάς, συντακτικάς, πραγματικάς) καὶ μὲ ἐπιγραφὰς καὶ περιλήψεις.

Σενοφῶντος Ἐλλῆνικά ('Ἐκλογαὶ I-II). Σχολική μετάφρασης μὲ παρατηρήσεις (γραμματικάς, συντακτικάς, πραγματικάς) καὶ μὲ ἐπιγραφὰς καὶ περιλήψεις.

Σενοφῶντος Ἐλλῆνικά ('Ἐκλογαὶ III-IV). Σχολική μετάφρασης μὲ παρατηρήσεις (γραμματικάς, συντακτικάς, πραγματικάς) καὶ μὲ ἐπιγραφὰς καὶ περιλήψεις.

Ἀρραιανοῦ Ἀνάβασις ('Ἐκλογαὶ I-II). Σχολική μετάφρασης μὲ παρατηρήσεις (γραμματικάς, συντακτικάς, πραγματικάς) καὶ μὲ ἐπιγραφὰς καὶ περιλήψεις.

Ἡροδότου Ἰστορίαι ('Ἐκλογαὶ I-II). Σχολική μετάφρασης μὲ παρατηρήσεις (γραμματικάς, συντακτικάς, πραγματικάς).

Ἀναγνωστικὴν τῆς Δατινικῆς γλώσσης. Μετάφρασης μὲ παρατηρήσεις (γραμματικάς, συντακτικάς, πραγματικάς).

Lhomond περὶ ἐπιφανῶν ἄνδρων τῆς Ρώμης. Σχολική μετάφρασης μὲ παρατηρήσεις (γραμματικάς, συντακτικάς, πραγματικάς) καὶ μὲ ἐπιγραφὰς καὶ περιλήψεις.

Δημοσθένους Α' καὶ **Β'** 'Οἰνοθιανός. Σχολική μετάφρασης μὲ παρατηρήσεις (γραμματικάς, συντακτικάς, πραγματικάς) καὶ μὲ ὄπτορικάς ἀναλύσεις.

Δημοσθένους Α' καὶ **Β'** 'Φιλοπτικός. Σχολική μετάφρασης μὲ παρατηρήσεις (γραμματικάς, συντακτικάς, πραγματικάς) καὶ μὲ ὄπτορικάς ἀναλύσεις.

Δυοῖνοι λόγοι (περὶ τοῦ σηκοῦ ἀπολογία, ὅπερ τοῦ ἀδυνάτου, κατὰ τὸν οἰκοπωλῶν). Σχολική μετάφρασης μὲ παρατηρήσεις (γραμματικάς, συντακτικάς, πραγματικάς) καὶ μὲ ὄπτορικάς ἀναλύσεις.

Θουκυδίδου Ἰστορίαι ('Ἐκλογαὶ). Σχολική μετάφρασης μὲ παρατηρήσεις (γραμματικάς, συντακτικάς, πραγματικάς) καὶ μὲ ἐπιγραφὰς καὶ περιλήψεις.

Ομήρου Ὄδύσσεια (Ραφωδία α). Σχολική μετάφρασης μὲ παρατηρήσεις (γραμματικάς, συντακτικάς, πραγματικάς) καὶ μὲ ἀνάλυσιν.

Ομήρου Ὄδύσσεια (Ραφωδία ζ). Σχολική μετάφρασης μὲ παρατηρήσεις (γραμματικάς, συντακτικάς, πραγματικάς) καὶ μὲ ἀνάλυσιν.

Κορεντίλου Νέπωτος βίος. Σχολική μετάφρασης μὲ παρατηρήσεις (γραμματικάς, συντακτικάς, πραγματικάς) καὶ μὲ ἐπιγραφὰς καὶ περιλήψεις.

Πλάτωνος Ἀπολογία Σωκράτους. Σχολική μετάφρασης μὲ παρατηρήσεις (γραμματικάς, συντακτικάς, πραγματικάς) καὶ μὲ ἀνάλυσιν.

Πλάτωνος Κρίτων. Σχολική μετάφρασης μὲ παρατηρήσεις (γραμματικάς, συντακτικάς, πραγματικάς) καὶ μὲ ἀνάλυσιν.

Ομήρου Πλιάδ ('Ἐκλογαὶ). Σχολική μετάφρασης μὲ παρατηρήσεις (γλωσσικάς, πραγματικάς, αἰσθητικάς) καὶ μὲ ἀνάλυσεις.

Ομήρου Πλιάδ (Ζ, 287 - 529). Σχολική μετάφρασης μὲ παρατηρήσεις (γλωσσικάς, πραγματικάς, αἰσθητικάς) καὶ μὲ ἀνάλυσιν.

Μάρκου Τυλλίου Κικηράνων δ τρίτος κατὰ Κατελίνα λόγος. Σχολική μετάφρασης μὲ παρατηρήσεις (γραμματικάς, συντακτικάς, πραγματικάς) καὶ μὲ ὄπτορικήν ἀναλύσιν.

Βεργίλιου Αἰγειάς ('Ἐκλογαὶ ἐκ τοῦ πρώτου βιβλίου). Σχολική μετάφρασης μὲ παρατηρήσεις (γλωσσικάς, πραγματικάς, αἰσθητικάς) καὶ μὲ ἐπιγραφὰς καὶ περιλήψεις.

Βεργίλιου Αἰγειάς ('Ἐκλογαὶ ἐκ τοῦ δευτέρου βιβλίου). Σχολική μετάφρασης μὲ παρατηρήσεις (γλωσσικάς, πραγματικάς, αἰσθητικάς) καὶ μὲ ἐπιγραφὰς καὶ περιλήψεις.

Θουκυδίδου δ ἐπιτάφιος τοῦ Περικλέους (Π, 34 - 46). Κείμενον, μετάφρασης, παρατηρήσεις, ἀνάλυσις.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ ΕΝ ΤΩ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΩ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,,

I. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑΣ Α.Ε.